

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

XII^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

ХСIII заседание, понеделникъ, 3 мартъ 1903 г.

(Открито отъ г. подпрѣдседателя А. Франга, въ 3 ч. послѣ пладнѣ.)

Прѣдседателствующъ А. Франга: (Звъни.) Засѣданието се открива.

Г-нъ секретарь ще прочете поименния списъкъ на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь П. Шоповъ: (Прочита списъка. Отсѣтствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: А. Арсениевъ, И. Василевъ, И. Веселиновъ, А. Груевъ, В. Димитровъ, М. Доспатски, Я. Забуновъ, А. Каназирски, Д. Колевъ, Ат. Коновъ, Н. Константиновъ, Х. Мановъ, Н. Марковъ, В. Минчовъ, Х. Бей Мустафа Бейовъ, Г. Пасаровъ, Г. Пеневъ, С. Пипевъ, Вен. Поповъ, Н. Поповъ, О. Бей Сали Бейовъ, А. Самоковлийски, С. Славовъ, И. Соколовъ, В. Статковъ, Т. Стояновъ, Ц. Таслаковъ, Т. Теодоровъ, Д. Тончевъ, Н. Христовъ, П. Чаушовъ и Ю. Юсуфовъ.)

Прѣдседателствующъ А. Франга: Отъ 178 народни прѣдставители отсѣтствуватъ 35. Има законното число народни прѣдставители — засѣданието продължава.

Прѣдседателството има да направи слѣдующитѣ съобщения.

Първо. Постъпило е едно запитване отъ Врачанския народенъ прѣдставителъ г. Д. Цанковъ, което, съгласно правилника, ще се прочете на г. г. народнитѣ прѣдставители отъ г. секретаря.

Секретарь П. Шоповъ: (Чете.)

„До Господина Министра на Народното Просвѣщение.

Запитване

отъ Врачанския народенъ прѣдставителъ Д. Цанковъ.

На основание чл. 69 отъ вътрѣшния правилникъ на Народното Събрание, азъ отправихъ до г. Министра на Народното Просвѣщение слѣдующето

питане: Ималъ ли е рапортъ отъ инспектора на Кюстендилското учебно окръжие за поведението въобще на учителитѣ, които сж били събрани на конгресъ въ гр. Кюстендилъ и частно за хулитѣ, които сжщитѣ учители сж произнесли противъ религиознитѣ вѣрвания на нашия народъ, при обсъждане законопроекта за народното просвѣщение.

Слѣдъ като отговори г. министърътъ, че такъвъ рапортъ нѣма, азъ го питахъ: мисли ли г. министърътъ да накаже инспектора за това опущение, а така сжщо и учителитѣ, които сж водили подобно прѣстѣпно поведение, като му прочетохъ една кореспонденция въ вѣстницитѣ по тази случка.

Откакъ сжмъ направилъ това питане, се измина повече отъ единъ мѣсець и, въпрѣки нееднократното ми подканване, г. Министърътъ на Народното Просвѣщение не само че не благоволи да ми отговори, но и даже нѣма намѣрение да ми отговори, а само се задоволява да отговори, че разслѣдването не било свършено и, вѣроятно, че и самото разслѣждане ще да се продължи съ години.

Споредъ 69 чл. на правилника, министритѣ сж длъжни да отговарятъ на питанята най-късно въ слѣдующето засѣдание; а по чл. 64 на сжщия правилникъ, даже на запитванията министритѣ сж длъжни да отговарятъ не по-късно отъ 10 дена, слѣдъ като сж били направени; слѣдователно, прѣдполага се, че въ десетъ дена могатъ да се събератъ необходимитѣ свѣдѣния по питанята и запитванията даже отъ най-далечния край на България. И чудно какъ г. министърътъ не можѣ да събере подобни свѣдѣния за една случка станала въ най-близния градъ — Кюстендилъ; обстоятелство, което ме принуждава да вѣрвамъ, че той нѣма желание да ги събере и е едно очевидно доказателство, че той одобрява тога поведение на своитѣ подвѣдомствени учители.

Азъ вѣрвамъ, г-да народни прѣдставители, че Народното Събрание не може да търпи подобно поведение на тѣзи учители да остане безнаказано, затова моля Народното Събрание да постанови и опрѣдѣли срокъ на г. Министра на Народното Просвѣщение да отговори часъ по-скоро на моето запитване или же на основание чл. 106 отъ конституцията да назначи една парламентарна изпитателна комисия по тази случка, за което е прѣдметъ моего запитване.

Ст. София, 1 мартъ 1903 г.

Съ почитание, Врачански народенъ прѣдставитель:

Д. Цанковъ."

Д-ръ Н. Геннадиевъ: По приетия обичай, слѣдъ 3 мѣсеца да се тури на дневенъ редъ.

Д. Цанковъ: На дневенъ редъ искамъ въ четвъртъкъ да бѣде.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Моля, г-да народни прѣдставители. Съгласно чл. 62 отъ нашия правилникъ, ще се постѣпи съ запитването тъй, както гласи този членъ.

На втори редъ: постѣпило е отъ Министерството на Финансите прѣдложение за освобождаване отъ октроа и общински налогъ внесенитѣ досега отъ странство материали за постройката на Руската църква и семинария при с. Шипка.

На трети редъ: разрѣшенъ е отпускъ на Кюстендилския народенъ прѣдставитель г. А. Груевъ 7 дена.

Има други г. г. народни прѣдставители, които искатъ отпуски, и ще искамъ разрѣшение за тѣхнитѣ отпуски отъ г. г. народнитѣ прѣдставители.

Свищовскиятъ народенъ прѣдставитель г. М. Павловъ иска 5 дена. Които приематъ да му се разрѣши този отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Пазарджикскиятъ народенъ прѣдставитель г. И. Василевъ — 5 дена. Които приематъ да му се разрѣши този отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Анхиадскиятъ народенъ прѣдставитель г. Н. Шивачевъ — 5 дена. Които приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Кѣзллагачкиятъ народенъ прѣдставитель г. Н. Марковъ — 2 дена. Които приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Г-нъ Коновъ има думата.

Ан. Коновъ: Имамъ да отправя едно питане къмъ г. Министра на Финансите, но понеже го нѣма, азъ ще моля неговитѣ колеги да му го съобщатъ.

Извѣстно ви е, г-да народни прѣдставители, че Министерството на Финансите е имало добрата идея да подложи на второ измѣрване земитѣ и лозята. Побужденията за да направи туй сж доста похвални и азъ мисля, че резултатътъ ще бѣде

много благоприятенъ, защото, дѣйствително, много земи и лозя има укривани отъ разнитѣ общински съвѣтници и по този начинъ е ставало оцѣтяване на хазната. Но тази идея е била възприета по-рано още отъ нѣкои общински съвѣти и тѣзи общински съвѣти сж взели, по своя собствена инициатива, мѣрки по-рано, прѣди година-двѣ, за да се подложатъ на измѣрване земитѣ и лозята и сж ги измѣрили, като сж отдавали на търгъ даже това измѣрване. Сега, желалъ бихъ да ми отговори г. министърътъ: съ такива общински съвѣти, които сж измѣрвали веднажъ вече своята земя, какво мисли да направи: ще ли признае това измѣрване като фактъ свѣршенъ и да не измѣрватъ втори пѣтъ, да не обрѣменява общинитѣ съ разноси, или же ще ги подложи на тѣзи разноси пакъ, за да измѣрватъ земята си.

Министъръ А. Людскановъ: Ще му го прѣдадемъ.

М. Такевъ: Азъ имамъ да отправя едно питане къмъ г. Министра на Земледѣлието и Търговията. Г-нъ министърътъ е получилъ вчера двѣ депѣши отъ Батакъ: едната, носяща подписитѣ на всички търговци на дървенъ материалъ, и другата, носяща подписа на кмета на с. Батакъ. Всичкитѣ търговци на дървенъ материалъ, както и кметътъ на Батакъ, донасятъ до знанието на г. министра, че както Пещерскиятъ лѣсничей Писковски, така и Баташкиятъ тактъвъ Поповъ сж извършили единъ нечутъ произволъ и едно беззаконие, на което послѣдствията могатъ да бѣдатъ твърдѣ печални за страната и за самата властъ. Неотколъ азъ имамъ случай да прѣдупрѣди г. министра, че назначението на г. Попова за Баташки лѣсничей, слѣдъ като бѣше вдигнатъ той отъ Чепинското корито отъ неговия прѣдшественикъ, г. Людскановъ, за неговата крайно — да не кажа друга нѣкоя строга дума — лоша дѣятелностъ, той биле повърнатъ изново въ Батакъ. Той е човѣкъ, който страда умствено, и ще бѣде опасно да го държитъ на такава служба, която може да изложи и държавата, и частнитѣ хора на опасностъ. Той е човѣкъ, който има нужда отъ цѣрене, а тѣ сж го пратили да управлява държавата! И ето какво става. Отива и конфискува — забѣлѣжете добръ — всичкия дървенъ материалъ, който се намира въ рѣцѣтъ на търговцитѣ, които купуватъ дървени материали отъ дѣлачитѣ, които го дѣлатъ въ балкана и тѣ се разправятъ съ хазната за даждията, които трѣбва да плащатъ; взема всичкия този материалъ и го конфискува, туря го на публична продажба. Можете да заключите оттукъ вече за акъла му. По-нататкъ, събира всички държавни марки — марка е единъ чукъ, който се удря на дървото, което трѣбва да се отсѣче, — взематъ всички тѣзи марки отъ общинскитѣ гори и отъ държавнитѣ, заедно съ всичкитѣ квитанционни книги на общината Батакъ, и ги отнасятъ, неизвѣстно кѣдѣ, въ бал-

кана. Населението и търговците остават насрѣдъ пътъ съ скръстени рѣцѣ да чакатъ да се върнатъ отъ балкана книгитѣ и самитѣ чукове. Когато се обръщатъ търговцитѣ и му казватъ: какво искате отъ насъ, г-нѣ лѣсничей; ние сме дали тукъ съ стотина хиляди лева да купимъ този материалъ; ние сме търговци; ние купуваме и не искаме да знаемъ, кой отдѣ е сѣкълъ материала: ето му марката, Вашата, държавната — той не е искалъ да чуе, а е конфискувалъ материала имъ. За туй нѣщо търговцитѣ се оплакали на г. министра вчера, но ако днесъ не е отишълъ въ Министерството, види се, не сж му съобщили телеграмата. А сжщо и Баташкиятъ кметъ съобщава, че това абсолютно запрѣщение на онуй население, което се прѣпитавата изключително отъ горитѣ, това изключително запрѣщение, да отиде то и да отсѣче едно дърво за да се нахрани и да го отсѣче споредъ закона за горитѣ, не само че може да причини една неприятностъ на търговцитѣ и на търговията, но може да прѣдизвика населението къмъ такива мѣрки, на каквито ние бѣхме свидѣтели да ги взема то въ друга една епоха на управление.

Ако вие отнемете тази възможностъ на тѣзи хора да се прѣхранватъ, сигурни бждѣте, че ще има лоши послѣдствия. Но не е всичко това, разбира се. И лѣсничейтъ Писковски, за дѣятелността на когото г. министърътъ има цѣла архива и доклади, че той човѣкъ е абсолютно невъзможно на тази работа да бжде, а сжщо така има доклади, рапорти и постановления отъ своя прѣдшественникъ за днешния лѣсничей въ Батакъ, Поповъ, че сж хора не само врѣдни, но и много опасни за тази работа, защото виждате какво правятъ: и досега и двамата тия приятели стоятъ, докато създадоха вчерашната история въ Батакъ, която можеше да даде причина на една схватка между властѣта и между населението. Азъ моля, прочее, г. министра да ми отговори: има ли свидѣния за тия нѣща или нѣма и, ако има свидѣния, какви мѣрки той мисли да вземе за да охрани не само търговцитѣ, но да охрани и самитѣ хора, които живѣятъ въ нѣдрата на Родопитѣ и които се прѣпитаватъ изключително отъ горитѣ, съобразно, разбира се, съ законитѣ въ страната, и какви мѣрки мисли да вземе противъ ония свои служаци, за които има купъ свидѣния, че тѣ сж съвършено не на мѣстото си, и не мисли ли той, че ако продължава да протезира такива хора, ще напесе не само врѣда на горитѣ и на мѣстното население, но и схватки може да станатъ между властѣта и това население? Именно, г-да прѣдставители, за да илюстрирамъ още по-добрѣ положението, въ което се намира нашето горско дѣло въ туй отношение, имамъ едно коние отъ едно заявление, което е дадено на г. министра още на 24 февруарий настоящата година отъ друга една община — Бейбунарската, въ което се излагатъ купъ прѣстѣпления, купъ злоупотребления, които сж причинени и въ съучастие извършени съ самитѣ тѣзи лѣсничей — не тия двама, а други, на които

имената сж посочени въ това заявление. Прочее, още единъ пъкъ питамя г. министра и го моля да ме освободи да правя запитване и да ми отговори: мисли ли той, че у насъ горското дѣло ще трѣбва дѣйствително да се постави на една нога по-друга отъ тази, на която стои, като начело на това управление се поставятъ хора, които разбиратъ отъ горското дѣло, или ще продължава да стои това дѣло на онаа мѣсто, на което стои сега, и ще се протезиратъ хора отъ категорията на Писковски и Попова само затуй, защото сж приятни и полезни на извѣстни високи чиновници въ неговото министерство? Прочее, азъ моля още единъ пъкъ г. министра, като ме освободи да правя запитване, да ми даде, ако не днесъ, то поне утрѣ, удовлетворителенъ отговоръ.

Министъръ П. Абрашевъ: Лѣсничействата, за които прави питане г. Такевъ сж извѣстни вече на насъ. И другъ пъкъ азъ съмъ ималъ честъ да ви занимавамъ съ тия лѣсничейства и да дамъ на васъ обяснения по една интерпелация. Азъ нѣмамъ свидѣния, за които говори г. Такевъ. Вѣроятно, телеграмитѣ сж получени въ министерството вчера и не сж ми още съобщени, но азъ ще види тия телеграми и ще направя потребното да се изслѣдватъ. Считамя, обаче, за нужно да кажа двѣ думи, че ако има мѣсто въ България, дѣто контрабандата на дървенъ материалъ да бжде извънмѣрно много развита, това сж именно районитѣ на тия лѣсничейства, за които говори г. Такевъ. И ако се говори за конфискуванъ материалъ по тѣзи мѣста, трѣбва прѣди всичко да имате прѣдъ видъ, че трѣбва да е конфискуванъ крадениятъ материалъ, докато се не докаже противното. Г-нѣ Такевъ излиза прѣдъ васъ съ единъ патосъ, споредъ мене, който заслужава едно по-добро, по-намѣсто приложение, и оплаква злощастнитѣ хора, които сж останали безъ поминѣкъ. Ако има хора останали безъ поминѣкъ, ако има хора ограничени отъ властѣта въ добиването насжщия хлѣбъ, азъ ще направя дълга си, ще взема мѣрки. Но ако се окаже, че отъ лѣсничейтѣ има конфискуванъ краденъ материалъ, азъ не само нѣма да взема никакви мѣрки противъ лѣсничейтѣ, но ще ги похваля. Ние съ г. Такева по отношение лѣсничей Поповъ сме съвършено различни въ възгледитѣ си. Докато г. Такевъ мисли, че Поповъ е единъ лошъ лѣсничей, едвали не съ слабъ умъ, азъ го държа въ министерството като най-добъръ познавачъ на горското дѣло. Въ всѣки случай, азъ ще изуча тия оплаквания и ще дамъ допълнителни обяснения въ Народното Събрание.

М. Такевъ: Разбира се, че на г. министра нѣма какво да отговори освѣтъ едно. Ако едно отъ тѣзи обвинения, което Вие хвърляте по отношение гражданитѣ и търговцитѣ... (Министъръ П. Абрашевъ: Никого не обвинявамъ.)

М. Такевъ: Позволѣте. Ако обвиненията, които Ви сж донесени, излѣзатъ вѣрни, заявявамъ Ви,

г-нѣ министри, че азъ се отказвамъ отъ всѣкаква депутатска неприкосновеностъ и ме турѣте на скамейката на подсѣдимитѣ. (Отъ дѣсницата: А а а!) Но ако не излѣзе ни едно вѣрно и Вие не ги дадете въ сѣдъ, азъ ще считамъ за съчастникъ и Васъ въ тѣхнитѣ дѣяния. (Отъ дѣсницата: Голѣма дума!) Още едно, ако ми позволите.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Г-нѣ Такевъ, съгласно правилника, Вие не можете да говорите. Ако не сте довольни, направѣте запитване.

М. Такевъ: Искамъ да обърна вниманието на г. министра. За да видите Поповъ отъ каква категория хора е, попитайте Вашия колега, г. Людскановъ, който по-рано му подписа паспорта.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Една бѣлѣжка. Нека се почита, г-да, правилника! По правилника върху питаніята не се допускатъ разисквания. Запитвачтъ пита, министрътъ отговаря и, ако не е доволенъ запитвачтъ, прави запитване.

Министръ П. Абрашевъ: Азъ държа да заявя на г. Такева, че ако лицата, имената на които споменахъ тукъ, сж извършили нѣкои прѣстѣпления, азъ тутакси ще ги прѣдамъ на сѣдебнитѣ власти, както това съмъ направилъ за мнозина други, на които Вие сте били покровителъ.

М. Такевъ: На кого?

Министръ П. Абрашевъ: Петкова напр.

М. Такевъ: Г-нѣ Петковъ, за когото казвате, че съмъ го покровителствувалъ, пакъ биде назначенъ за първостепенъ лѣсничей отъ г. Людсканова.

Д-ръ Г. Гаговъ: Вие защитавахте едно врѣме и Попова.

М. Такевъ: Не е вѣрно: азъ прѣстѣпници не защитавамъ.

К. Досевъ: Имамъ да отправа едно питане къмъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи. Съ опрѣдѣление № 191 отъ 15 февруарий т. г., Софийскитѣ окръженъ сѣдъ бѣше отмѣнилъ постановлението на сѣдебния слѣдователъ, който бѣше постановилъ арестуването на полковникъ Янкова. Въ диспозитива е казано: „Видоизмѣнява се постановлението на сѣдебния слѣдователъ и се опрѣдѣля задържането на полковникъ Янкова да стане подъ домашенъ полицейскъ надзоръ“. По силата на това опрѣдѣление на Софийския окръженъ сѣдъ, полковникъ Янковъ трѣбваше да бѣде оставенъ у тѣхъ въ кѣщи и полицията да има грижата да пази да не би той да отскотствува отъ кѣщи. Но съвсѣмъ е оригинално приложението на това разпореждане на сѣда отъ софийската полиция. Още първиятъ день прапачъ единъ стражаръ право въ спалнята му да стои при него. Понеже това се видѣло много

глупаво, измѣнили тази заповѣдъ и арестували цѣлото сѣмейство заради него въ кѣщата му: не пущатъ никой да влѣзе не само при Янкова, а и при самото му сѣмейство.

И. Вобековъ: Кога това?

К. Досевъ: Сега.

И. Вобековъ: Вчера цѣлото сѣмейство видѣхъ на улицата.

К. Досевъ: Но не може да влиза никой при тѣхъ.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Моля Ви, г-нѣ Вобековъ! Министрътъ има право да отговаря, а не Вие.

К. Досевъ: Ако г. Вобековъ иска да се увѣри въ тая истина, нѣма освѣнъ сега да стане да отиде съ мене и да се увѣри, защото въ двора му стоятъ двама стражари и двама отвѣнъ и не пущатъ никой да влѣзе, докато не прѣдстави едно позволително отъ сѣдебния слѣдователъ. Понеже това е глупаво и не почива на никакъвъ законъ, защото прѣдпочтително е да е взетъ въ участъка, отколкото да страда съ него и сѣмейството му, азъ си позволявамъ да питамъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, който е юристъ и разбира много хубаво нашитѣ закони, дали това може да стане въ столица София — да бѣде единъ човѣкъ задържанъ по такъвъ оригиналенъ начинъ и едно опрѣдѣление на Софийския окръженъ сѣдъ да бѣде така изтъкувано, щото зарадъ него да бѣде арестувано цѣлото сѣмейство, или просто трѣбваше да бѣде пазенъ отъ стражаръ, отвѣнъ, за да не го пущатъ да излиза отъ кѣщи.

Министръ А. Людскановъ: Струва ми се, че питането не е отправено правилно. Азъ не съмъ министръ на Правосѣдието и не изпълнявамъ постановлението и рѣшенията на сѣдилищата. Полицията, която е подъ мое вѣдомство, е въ дѣния случай въ услуга на сѣдебната власть. Тѣй щото, прѣвъ пътъ чувамъ отъ Васъ, Г-нѣ Досевъ, и ако има нѣкой, било полковникъ Янковъ, или кой да е гражданинъ, да се жалва за неправилно изпълнение на сѣдебнитѣ опрѣдѣления, има редъ и каналъ, по който да отидатъ, а не мене да питате.

К. Досевъ: Азъ питамъ Васъ, защото диспозитивътъ на опрѣдѣлението е ясенъ и понеже Вашата полиция го прави.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Г-нѣ Досевъ! Вие знаете правилника. Кажете дали сте доволенъ или не и направѣте запитване.

К. Досевъ: Ако ми се отговорѣше, както трѣбва, нѣма съмнѣние, че щѣхъ да бѣда доволенъ, но понеже не ми се отговори тѣй, считамъ за нужно да му възразя.

Имамъ и друго питане да направи. Законитѣ, които създаваме тукъ, азъ вѣрвамъ, че не се създаватъ само да се напечататъ, а азъ мисля, че трѣбва и да се прилагатъ въ сила.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Защо сж тѣзи бѣлѣжки? Питайте за факти и ще Ви се отговори. Въ никой парламентъ по таквъ начинъ не се развиватъ питаніята.

К. Досевъ: Когато г. Министъръ-Президентътъ дойде на нашето мѣсто да прави питанія, нека ги прави споредъ всички правила; ние ги отправяме тѣй както разбираме; тѣй щото, отъ коректура нѣмаше нужда.

Създадохме законъ за селскитѣ общини. Чл. 17 отъ този законъ прѣдписва, че за кметъ и за помощникъ може да бѣде избранъ само оня съвѣтникъ, който знае да чете и пише на официалния езикъ.

И. Воденчаровъ: 10 пкти стана повтаряте това въ Камарата.

К. Досевъ: И 20 пкти ще го повтарямъ, докато получа отговоръ.

А чл. 86 отъ сжщия законъ казва: (Чете.) „Съ настоящия законъ се отмѣня останалата и още неотмѣнена частъ отъ закона за окръжната и общинска върхшина отъ 13 декемврий 1894 г., а така сжщо — и всички закони и наредби, които се отнасятъ до устройството на общинитѣ и му противорѣчатъ“. Значи, съ този законъ, който е въ сила вече отъ Нова-година, всички други закони, които противорѣчатъ на него, се отмѣняватъ. Обаче и досега въ нашитѣ общини, въ Джумайската околия, ние имаме по селата за кметове и помощници лица, които не отговарятъ на прѣдписанията на чл. 17 отъ този законъ; и досега Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи не е взело мѣрки за прилагането на този законъ. По този поводъ азъ правя питане къмъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи: не счита ли, че той трѣбва да вземе мѣрки за да се приложи този законъ, а особено прѣдписанието на чл. 17, понеже е категорично?

Министъръ А. Людскановъ: Не само че считамъ, че трѣбва да се изпълняватъ законитѣ, но азъ съмъ издалъ на врѣмето си надлежитѣ разпореждания съ окръжни за приспособление напълно на закона. Досега, ако сте слѣдили „Държавенъ Вѣстникъ“, ще видите моитѣ заповѣди, съ които приемамъ или уволнявамъ онѣзи кметове или помощници, които не отговарятъ на тѣзи условия. Ако бѣхте цитирали конкретенъ случаи, а не да казвате така изобщо „не се изпълнява законътъ“, азъ щѣхъ да взема бѣлѣжка и да направя нужното.

К. Досевъ: По този поводъ вземѣте моля бѣлѣжка. Имате една телеграма отъ Карлжкѣйската община, Ескиджумайска околия, на която още отговоръ не е послѣдвалъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Дайте на министра тѣзи свѣдѣнія и той ще направи справка.

К. Досевъ: По цѣлата околия е тѣй.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Това трѣбваше по-напрѣдъ да кажете.

Л. Дуковъ: Азъ имамъ едно питане сжщо къмъ г. Министра на Търговията и Земледѣлието. Провадийскитѣ лѣсничей Казанлиевъ е издалъ една заповѣдъ № 549 за свѣдѣние и изпълнение до кметовитѣ въ Провадийската околия, въ която той казва: (Чете.) „Настоящата заповѣдъ, като съобщавамъ на държавнитѣ и общински горски стражари въ околнѣта, поканвамъ ги да взематъ мѣрки и плетовитѣ на ниви, лозя, ливади, които обграждатъ каква да е частъ отъ държавни или общински гори, да се събератъ и изгорятъ“.

Министъръ П. Абрашевъ: Кое да се събере и изгори?

Л. Дуковъ: Селата, когато си приготвятъ сѣидбитѣ прѣзъ зимата, си заграждатъ нивитѣ, както е било досега, съ търнакъ, или нѣйдѣ съ гори, а лѣсничейтъ издава заповѣдъ: колкото плетица сж направени въ Провадийската околия около ниви или лозя, или каквото и да е, да се събератъ прѣтитѣ, дърветата, търнацитѣ и да се изгорятъ. За туй изгаряне общинскитѣ кметове се задължаватъ да дадатъ на горскитѣ стражари работници, които да ги събератъ на едно мѣсто и да ги изгорятъ. То очуди всѣкиго, на и насъ. Споредъ мене, даже ако се направи нѣкое нарушение, тѣзи нарушители, които сж заградили нивитѣ си, което не е било запрѣтено по-рано, то можеше да имъ съставятъ актове, или да ги глоби държавата, а ако е общинска гората, да се събере нѣщо за помощъ на общината, но да имъ се дадатъ работници, които да събератъ изсѣченитѣ материали и да ги изгорятъ, не разбирамъ каква е тая заповѣдъ. Не е ли по-добрѣ, да останатъ тази година и, ако има да се глобяватъ, да се вземе глоба за нѣщо, то да става запапрѣдъ. Има ли по-голѣма полза, ако се изгорятъ сега? Какво е това разпореждане да се изгорятъ, когато въ закона не е казано, а нѣкъ заповѣдитѣ на Провадийския лѣсничей не могатъ да иматъ повече сила отъ закона, който позволява въ нѣкои случаи да се сѣче гора.

По-надолѣ какво казва? Като налага въ обязаностъ на горскитѣ стражари и кметовитѣ да бдятъ върху тѣзи работи, най-сетнѣ казва: (Чете.) „общинскитѣ кметове да взематъ мѣрки, щото населението да обгради своитѣ ниви, лозя, градини, ливади единъ пктъ завинаги съ окопи“. Какъ щѣло на нивитѣ и лозята да се направятъ окопи — за туй се иска година врѣме. Най-насетнѣ, за да се тури край на нарушенията за въ бждѣще, заповѣдалъ на кметовитѣ да не издаватъ никакви квитанции за каквито и да е материали и други нѣща. Законътъ,

колкото и да е строгъ, колкото и да е лопъ, не е запрѣтилъ още на кметоветъ да не издаватъ никакви квитанции. Защо тукъ се казва „за каквото и да било“? Може ли единъ провадийски лѣсничей да се тури надъ законитъ, макаръ и на министра толкова пкти да съмъ заявявалъ какъвъ е този лѣсничей? При това е такъвъ еничеринъ, щото всички общински и горски стражари, на които общината плаща, взима че ги изважда и туря такива хора, на които като имъ погледнешъ гацитъ, ще помислишъ, че варъ сж гасили. Общинитъ сж постановили да имъ даватъ оръжие, а той имъ казва: „вие стойте тамъ“ и горскиятъ инспекторъ потвърждава и така стоятъ по два чифта, едни назначени отъ лѣсничей и други отъ общинскитъ управления. Този човѣкъ никой пътъ не е съблюдалъ закона. Но той има основания, по които мисли, че може да се оправдае. Тукъ съ № 912 пакъ имало съставенъ актъ отъ лѣсничей Георги Тодоровъ противъ нѣкой си емерски намѣстникъ, Вѣлю Ангеловъ, на с. Здравецъ. Той не можалъ да намѣри хората, които били сѣкли тая гора, и защото кметскиятъ намѣстникъ не показвалъ лицата, защото той трѣбвало да варди, взематъ та 20 л. го глобяватъ и други 120 л. за причинената поврѣда на гората. Сжже-врѣменно състави актъ за да ги изгорятъ. И тази заповѣдъ, № 912, е подписана отъ Вашия прѣдшественикъ, управляющиятъ министерството. Това е потвърдено и завѣрено отъ началника на отдѣлението и секретаря на Варненския окръженъ управителъ Павловъ. Разбира, се лѣсничейтъ трѣбва да се е основавалъ на това.

Д-ръ К. Милановъ: Туй запитване ли е?

Л. Дуковъ: Запитване.

Д-ръ К. Милановъ: Туй не е парламентарно споредъ думитъ на г. Министеръ-Прѣдседателя.

Л. Дуковъ: Затова питамъ, мисли ли г. министрътъ да отмѣни тази заповѣдъ на лѣсничей и мисли ли да изпълни обѣщанията си, да не го държи още да налага такива наказания и да не бърка на общинскитъ работи и общинскитъ стражари? Моля г. министра да отговори.

Министръ П. Абрашевъ: Азъ бихъ желалъ да зная отъ кое повече се интересува г. Дуковъ, отъ туй дали ще махна лѣсничей, или отъ туй дали заповѣдта е подписана на законно основание. (Смѣхъ.) Ако се интересувате отъ тази работа, дайте обѣлжкитъ си да провѣри и ще отговори. Ако се интересувате отъ туй, дали ще махна лѣсничей, то е друга работа.

Л. Дуковъ: Не ми е това желанието. Вие обѣщавате, но не го отмѣняте. За него азъ по-рано Ви говорихъ. Ето Ви обѣлжкитъ ми. (Подава му ги.)

П. Вжжаровъ: Г-да народни прѣдставители! Извѣстно ви е, че тази година въ тази сесия

приехме едно ново допълнение на закона за общинитъ. Въ тѣзи допълнения между другото имаше и едно разпореждане, съ което се запрѣщаваше на общинскитъ кметове да упражняватъ и занятието кръчмарство. И друго разпореждане имаше, щото сжщитъ кметове отъ Нова-година да даватъ опрѣдѣлена гаранция. Ето два мѣсеца се изминаха, а нито едно отъ тѣзи разпореждания не е изпълнено. Питамъ г. Министра на Вжтрѣшнитъ Работи, като му е извѣстно, че особено послѣдното разпореждане абсолютно никакъ не е изпълнено въ цѣлия Софийски окръгъ, то не е ли врѣме поне слѣдъ два мѣсеца да се приложи напълно този законъ?

Министръ А. Людскановъ: Направено е свое-врѣменно разпореждане да се изпълни законътъ и въ тази му частъ и, ако можете да ми укажете конкретенъ случай, още утрѣ ще видя да разпореда.

П. Вжжаровъ: Цѣлиятъ Софийски окръгъ.

Министръ А. Людскановъ: То е думи само.

П. Вжжаровъ: Отнесѣте се къмъ окръжния управителъ и ще Ви каже това.

Министръ А. Людскановъ: Ще се отнеса.

А. Страшимировъ: Питамъ г. Министра на Търговията и Земледѣлието за една мѣстичка работа, която иначе има значение. Думата ми е за нашитъ държавни разсадници за американски лози. Въ тѣзи държавни разсадници ставатъ много некрасиви нѣща: злоупотрѣбление, партизанство и пр. Азъ познавамъ на двѣ мѣста управителитъ на разсадницитъ, които въ двѣ години станаха хора съ капитал. Такъвъ единъ случай сега имаме въ Плѣвенско. Имамъ писма отъ нѣколко села, отъ които се вижда, че селянитъ, на които лозята сж били унищожени, залавятъ се тази пролѣтъ и прѣкопаватъ лозята, като мислятъ, че щомъ има държавенъ разсадникъ, ще се лвятъ при управителъ и ще имъ даде прѣчки. Но като се отнесли къмъ него, той имъ казва: тази година нѣма прѣчки. И въ едно село искали 20.000, но той имъ казва, че нѣма, а слѣдъ три дена на отдѣлни хора въ Плѣвентъ дава по 15—20.000 прѣчки. Тѣзи селяни нали и тѣ сж граждани на тази страна, затуй ли държавата поддържа разсадницитъ? Ще моля г. министра да порови и види какъ стои тая работа и да не допушта тѣзи скандалиозни работи.

Министръ П. Абрашевъ: Азъ ще бѣда много благодаренъ на г. Страшимирова, ако има добрината да ми даде по-подробни обѣлжки, за да зная до кой разсадникъ да се отнеса.

А. Страшимировъ: Ще Ви дамъ.

Министъръ П. Абрашевъ: Защото, ако има такива онеправдания, азъ ще взема нужнитѣ мѣрки. Но ако всички прѣчки сж били изразходвани и лицето се е късно обърнало, въ такъвъ случай азъ не ще мога да направя нищо. Прѣдставѣте си, че ние произвеждаме годишно около 9.000.000 прѣчки и тѣ се разнасятъ напролѣтъ изведнажъ. Въ всѣки случай, ще Ви моля да ми дадете своитѣ бѣлѣжки.

А. Страшимировъ: Имамъ имената на хората, които слѣдъ това сж получили прѣчки; ще Ви дамъ и имената на чиновницѣтъ.

Министъръ П. Абрашевъ: Добрѣ.

М. Такевъ: Едно малко питане къмъ г. Министра на Търговията и Земледѣието.

Въ допълнение на това, което Ви каза г. Страшимировъ, азъ Ви заявявамъ, той е сжщиятъ оня господинъ, за когото азъ Ви дадохъ положителни данни и комуто Вие наложихте слѣдуюцето наказание: $\frac{1}{4}$ отъ едномѣсечната му заплата задържана.

Министъръ П. Абрашевъ: И прѣмѣстване.

М. Такевъ: Не.

Министъръ П. Абрашевъ: За Видинския, бившъ Плѣвенски, Диневъ?

М. Такевъ: Не, Плѣвенскиятъ. Мисли ли г. министърътъ, че може да останатъ чиновницѣтъ названи по този начинъ, когато тѣ си създаватъ капиталъ, както Ви каза г. Страшимировъ? Това едно.

Въ pendant на това питане ще направя друго. Помни г. министърътъ, че при отговора на тронното слово въ миналата сесия и по едно специално мое питане, защо въ надвечерието на законодателнитѣ избори, 17 февруарий 1902 г., телеграфически биде уволненъ Пещерскиятъ лѣсничей Петковъ и повѣрено лѣсничейството на околийския началникъ, тогава г. управляющиятъ на министерството ми отговори, а Вие по-късно потвърдихте, че Петковъ е уволненъ, защото въ министерството има купъ свѣдѣния за него, че той е прѣстѣпникъ, и разпоредихте да бѣде даденъ подъ сѣдъ. Азъ тогазъ Ви заявихъ, че даденитѣ Ви съобщения отъ Министерството на Земледѣието, и особено на отдѣлението за горитѣ, сж фалшиви; но Вие казахте: азъ ще ги пратя на сѣда. Знае ли г. министъръ Абрашевъ, че дѣйствително тия свѣдѣния, които му даде началникътъ на горитѣ, по отношение лѣсничей Петковъ, излѣзоха фалшиви и че сжщиятъ лѣсничей Петковъ биде назначенъ първоразреденъ лѣсничей пагъ въ България отъ г. Людсканова? Ако знае че това е тѣй, какви мѣрки мисли да вземе противъ клеветника началникъ на горитѣ въ България?

Министъръ П. Абрашевъ: Ще Ви отговоря, г-нѣ Такевъ, когато ми направите запитване по това.

М. Такевъ: Азъ Ви правя питане. Споредъ правилника, утрѣ Ви моля да ми отговорите.

Министъръ П. Абрашевъ: Не мога да Ви отговоря на питането.

М. Такевъ: Добрѣ, ще направя запитване.

Д-ръ К. Милановъ: Ще направя едно кратко питане къмъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи. Прѣди нѣколко дена му е било направено едно питане относително мѣрката, взета отъ Шуменския градски кметъ — да не се пропусчатъ кола селски, които сж натоварени съ храна или дърва, освѣтъ ако заплащатъ, както казватъ селянитѣ, една глоба или една такса отъ 20 ст. Извѣстно ви е, че законъ за бача не сжществува и че тази мѣрка не може да почива на никакъвъ законъ. Шуменскитѣ граждани, както и отъ селата, се оплакаха прѣдъ кметството и го молиха да отмѣни тази мѣрка. Г-нѣ Шуменскиятъ окръженъ управителъ, който бѣше се сложилъ на законна почва, се помъжи да убѣди общинското управление и особено кмета, че това е противозаконно, обаче кметството не взе подъ никакво внимание оплакването на гражданитѣ и послѣднитѣ бѣха принудени да подадатъ една молба чрѣзъ Шуменския окръженъ управителъ до г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи и го молиха да отмѣни тѣзи противозаконни дѣйствия на кметството; защото отъ една страна селянитѣ страдатъ, а отъ друга страна и гражданитѣ страдатъ: нито пазаръ може да става, нито шкѣтъ тѣ могатъ да продаватъ стокитѣ си съ цѣна, каквато трѣбва, тѣй като разни комисионери се явяватъ. Така щото, и гражданитѣ, и селянитѣ сж недоволни отъ тая мѣрка, взета отъ кметството. Азъ ще моля г. министра да отговори на моето питане: ако счита дѣйствително на кмета за противозаконни и ако е получилъ вече молбата на шуменскитѣ граждани, покрита съ стотина подписи, мисли ли той да ги удовлетвори или не, тѣй като г. Петъръ Станчевъ дохожда, но не разпита никого.

Министъръ А. Людскановъ: Азъ онзи денъ отговорихъ на едно подобно питане, но г. Милановъ, види се, не е билъ тукъ и не е чулъ. Има споръ между Шуменското кметство и тамошния окръженъ управителъ. Командировахъ тамъ Варненския окръженъ управителъ. Инспекторътъ е заетъ на други мѣста, та трѣбваше да командировамъ равенъ на управителя да разгледа спора. Г-нѣ Станчевъ е ходилъ и е стоялъ тамъ нѣколко дена, но не знаа какво е направилъ. Ще видимъ послѣ какво е направилъ. Вчера като говорихъ съ него по телефона, каза ми, че е изпратилъ своя рапортъ, и ще видимъ какво е направилъ.

Д-ръ К. Милановъ: Азъ Ви заявявамъ, че г. Станчевъ не е направилъ нищо.

Министъръ А. Людекановъ: Ще видимъ.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Пристапваме къмъ дневния редъ.

М. Такевъ: Искамъ думата по дневния редъ.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Говорѣте.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Вамъ е известно и завчера ви подсѣтихъ, макаръ да не е много достойно, но позволѣте да ме изслушате и тогава ще говоримъ.

Понеже виждамъ, че почва да се играе една твърдѣ нежелателна история, то се рѣшихъ азъ, макаръ и най-малко да се пада мене, да повдигна единъ въпросъ, който желаехъ да остане въ актива на днешкашното правителство.

Вамъ е известно, че прѣди единъ мѣсецъ съ спѣшностъ гласувахме прѣдложението за даване една народна пенсия на останалитѣ сираци на покойния български държавенъ мъжъ Петко Каравеловъ. Тази спѣшностъ бѣше дадена съ единственото желание да се оформи устниятъ единодушенъ вотъ на Народното Събрание за прѣдъ българскитѣ контролни финансови учрѣждения. Защото юридически този вотъ бѣ вече взетъ, но за да се узаконѣше, внесе се едно законодателно прѣдложение отъ г. Финансовия Министъръ съ спѣшностъ. (Нѣкой отъ лѣвицата: Внесено още на 5 февруарий.) Спѣшността има за цѣль да даде възможностъ на законодателното прѣдложение то да прѣреди всички останалъ дневенъ редъ. Само тази е изключително цѣльта, когато се иска да се даде спѣшностъ на дадено законодателно прѣдложение. Единъ мѣсецъ това прѣдложение не само не се туря да прѣреди дневния редъ, но даже не се туря на дневенъ редъ. Когато азъ, въпрѣки моето желание, поставенъ въ едно твърдѣ деликатно положение, се рѣшихъ да го повдигна онази вечеръ въ сѣбота, вие всички казахте: прието — и на първо мѣсто бѣше г. Воденчаровъ, — прието е да се тури на дневенъ редъ. А когато едно прѣдложение съ спѣшностъ се тури на дневенъ редъ, то ще каже, да се тури на първъ дневенъ редъ, защото този е текстътъ на нашия правилникъ. Днесъ, обаче, за голѣмо мое очудване, азъ виждамъ, че туй прѣдложение е турено на четвърти дневенъ редъ, даже слѣдъ закона за чиновницѣтъ, който ще заеме не по-малко отъ още 5—6 засѣдания. И тогава у мене се пороуди мисълта, защо е туй прѣнебрѣгване не само на единъ нашъ дългъ, който така почтено ние изпълнихме въ единъ даденъ моментъ, което нѣщо правѣше честь на българското правителство, на българското народно прѣдставителство и на българския народъ, но отидохме да прѣнебрѣгнемъ даже и изричнитѣ постановления на нашия вътрѣшенъ правилникъ. Като не можахъ да си обясня това,

анормално явление, азъ се рѣшихъ днесъ въ засѣданието да повдигна сѣщия въпросъ и да ви моля да изпълнимъ нашия правилникъ, като рѣшите, съ съгласието на правителството, да се прѣреди дневниятъ редъ, като се тури сега на първъ дневенъ редъ това законодателно прѣдложение, изходяще отъ самото правителство, по въпросната пенсия. Това толкова повече, г-да прѣдставители, искамъ да стане, защото ще ни отнеме само една минута време. То ще бѣде на второ четене и, слѣдователно, ще стане въ единъ мигъ, ще отиде въ комисията, за да се върне утрѣ за трето поименно гласуване. Нѣма да отнеме, прочее, никакъ времето на народното прѣдставителство да се занимава съ законитѣ, които ще отнематъ цѣлата тая седмица. По тия съображения, азъ моля на първо мѣсто правителството, а слѣдъ него почитаемото Народно Събрание, да се съгласи да гласуваме на първъ дневенъ редъ прѣдложението за въпросната пенсия.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Г-да народни прѣдставители! Известно е, че Народното Събрание опрѣдѣля дневния редъ. Истина е това, което каза г. Такевъ, че прѣди двадесетина дена тукъ всички наедно гласувахме спѣшностъ, но, не зная по кои причини, работата остана тъй. Но онзи день, когато се нареждаше дневниятъ редъ, гласувахме дневния редъ, както е нареденъ тукъ. Никой не е направилъ това съ нѣкаква цѣль да остане тая работа по-надирѣ или по-прѣди. Сега бихме направили това, което г. Такевъ казва, но нѣма г. Министра на Финанситѣ. Ще бѣде подобря, докато г. Министърътъ на Финанситѣ дойде, да имаме третото четене на единъ законопроектъ, по който ще стане поименно гласуване, а слѣдъ това г. Министърътъ на Финанситѣ ще бѣде тукъ и да гласуваме, защото ние дадохме веднажъ нашия вотъ за тази пенсия единодушно. Затова азъ моля г. Такева да бѣде толкова добъръ да се съгласи, за да не губимъ време да говоримъ по този въпросъ, а да прокараме на трето четене законопроекта за измѣнение на чл. 9 отъ закона за пенситѣ и врѣмненитѣ помощи на свещеницитѣ и тогава...

М. Такевъ: Азъ съмъ съгласенъ, слѣдъ първото поименно гласуване да се пристапи къмъ това прѣдложение.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Но азъ казахъ, когато дойде г. Министърътъ на Финанситѣ.

М. Такевъ: Може да не дойде.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Той ще дойде неспрѣмънно.

М. Такевъ: Той го е внесълъ и нѣма да бѣде противенъ.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи има думата.

Министъръ А. Людскановъ: Азъ съмъ тукъ, който прѣдставлявамъ засега правителството. Трѣбва да призная, че когато се е гласувало спѣшностъ по това прѣдложение, азъ не бѣхъ тукъ, въ София. Онзи день, когато г. Такевъ спомена, азъ казахъ, че не зная този въпросъ — моитѣ другари и моитѣ другаръ, Министърътъ на Финанситѣ, знае въпроса. Още повече въ сѣбота, когато се е нареждалъ дневниятъ редъ, азъ не бѣхъ тукъ. Така щото, днесъ когато нѣма тукъ нито Министъръ-Прѣседатели, нито Министра на Финанситѣ, азъ не мога да се съглася за прѣреждането на дневния редъ, толкозъ повече че ако не се рѣши днесъ, ще се рѣши утрѣ. Ако Народното Сѣбрание се е ангажирало, вѣрвамъ, че нито то, нито правителството ще иска да измѣни своето рѣшение.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Значи, пристѣпа се къмъ дневния редъ. Докладчикътъ г. Пасаровъ има думата. (Гласове: Нѣма го.) Секретарътъ г. Шоповъ има думата.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете.)

„Законопроектъ

за измѣнение чл. 9 отъ закона за пенситѣ и врѣменнитѣ помощи на свещеницитѣ.

Членъ единственъ. Чл. 9 отъ закона за пенситѣ и врѣменнитѣ помощи на свещеницитѣ се измѣнява така: прошенията за пенсии, придружени съ нужнитѣ доказателства, се подаватъ, чрѣзъ надлежитѣ епархийски началства, до управлението на пенситѣ при Финансовото Министерство, което ги долага за разрѣшение на Министерския съвѣтъ.“

Прѣседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на поименно гласуване третото четене на законопроекта за измѣнение на чл. 9 отъ закона за пенситѣ и врѣменнитѣ помощи на свещеницитѣ. Ония г. г. народни прѣдставители, които го приематъ, да отговарятъ „за“, а които не го приематъ, да отговарятъ „противъ“ — ясно и високо.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете списъка и г. г. народнитѣ прѣдставители гласуватъ.)

М. Абаджиевъ — (отсѣтствува);
Н. Абаджиевъ — за;
П. Абрашевъ — за;
И. Арнаудовъ — за;
А. Арсениевъ — (отсѣтствува);
С. Арсениевъ — за;
Н. Бадински — за;
Х. Вакаловъ — за;
Т. Балабановъ — за;
М. Балтовъ — за;
Н. Беневъ — (отсѣтствува);
Д. Благоевъ — (отсѣтствува);
А. Блажевъ — за;
И. Бобековъ — за;
С. С. Вобчевъ — за;

М. Божковъ — за;
Х. Боневъ — за;
Т. Бурмовъ — за;
С. Бурмовъ — за;
П. Бѣчваровъ — за;
Г. Бѣльовъ — за;
Г. Василевъ — (отсѣтствува);
И. Василевъ — (отсѣтствува);
Кара Хр. Василевъ — за;
И. Веселиновъ — (отсѣтствува);
Т. Влайковъ — за;
И. Воденчаровъ — за;
Д. Вѣлчевъ — за;
П. Вѣжаровъ — за;
Н. Габровски — (отсѣтствува);
А. Гевевъ — (отсѣтствува);
И. Георговъ — за;
И. Георгиевъ — за;
М. Георгиевъ — за;
И. Гешовъ — (отсѣтствува);
Н. Гимиджийски — (отсѣтствува);
К. Господиновъ — (отсѣтствува);
А. Груевъ — (отсѣтствува);
И. Гърковъ — за;
Н. Дечевъ — за;
В. Димитровъ — (отсѣтствува);
Д-ръ Г. Гаговъ — за;
Д-ръ Н. Геннадиевъ — (отсѣтствува);
Д-ръ П. Гудевъ — за;
Д-ръ С. Даневъ — (отсѣтствува);
Д-ръ К. Икономовъ — за;
Д-ръ К. Милановъ — (отсѣтствува);
Д-ръ Д. Милковъ — за;
Д-ръ С. Мирковъ — за;
Д-ръ Д. Молловъ — за;
Д-ръ П. Ношковъ — за;
Д-ръ А. Радевъ — (отсѣтствува);
Д-ръ А. Ходжевъ — (отсѣтствува);
К. Досевъ — (отсѣтствува);
М. Доспатски — (отсѣтствува);
Д. Драгиевъ — за;
П. Драгулевъ — (отсѣтствува);
Л. Дуковъ — за;
Д. Дяковъ — (отсѣтствува);
И. Еневъ — за;
Я. Забуновъ — (отсѣтствува);
Г. Згуревъ — (отсѣтствува);
П. Златаровъ — за;
Д. Зографски — за;
М. Игнатовъ — за;
Д. Икономидисъ — за;
С. Ицковъ — за;
П. Калинковъ — (отсѣтствува);
К. Калчовъ — (отсѣтствува);
С. Калчовъ — за;
Х. Камбуровъ — за;
А. Каназирски — (отсѣтствува);
М. Каравасилевъ — за;
Д. Карамановъ — (отсѣтствува);
И. Карастояновъ — (отсѣтствува);

К. Кафеджийски — за;
 О. Кечели — (отсѣтствува);
 Г. Кирковъ — (отсѣтствува);
 В. Кобуровъ — за;
 П. Ковачевъ — за;
 Д. Колевъ — (отсѣтствува);
 Ал. Коновъ — (отсѣтствува);
 Ат. Коновъ — (отсѣтствува);
 Г. Константиновъ Палата — за;
 Н. Константиновъ — (отсѣтствува);
 Г. Кутинчевъ — за;
 Г. Кърджиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лазаровъ — за;
 С. Лафчиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лефтеровъ — за;
 А. Людскановъ — за;
 М. Маджаровъ — (отсѣтствува);
 К. Малевъ — за;
 Х. Мановъ — (отсѣтствува);
 Д. Манчовъ — за;
 Н. Марковъ — (отсѣтствува);
 П. Марковъ — противъ;
 С. Махмудовъ — (отсѣтствува);
 М. Месудовъ — (отсѣтствува);
 Б. Минчовъ — (отсѣтствува);
 К. Мирски — за;
 С. Митовъ — за;
 Т. Михайловъ — за;
 Х. Бей Мустафа Бейовъ — (отсѣтствува);
 Н. Мухановъ — за;
 В. Наковъ — за;
 Е. Начевъ — (отсѣтствува);
 Н. Начовъ — (отсѣтствува);
 Т. Начовъ — (отсѣтствува);
 С. Недевъ — за;
 Х. Неджибъ Бей — за;
 И. Нейчовъ — за;
 Т. Орловъ — за;
 М. Павловъ — за;
 П. Пановъ — за;
 Г. Пасаровъ — (отсѣтствува);
 Г. Пеневъ — (отсѣтствува);
 Д. Петковъ — за;
 И. Петровъ — за;
 Ц. Петринъ — за;
 И. Пецовъ — (отсѣтствува);
 П. Пешевъ — (отсѣтствува);
 С. Пипевъ — (отсѣтствува);
 С. Пиралковъ — (отсѣтствува);
 В. Поповъ — (отсѣтствува);
 Вен. Поповъ — (отсѣтствува);
 Д. К. Поповъ — за;
 И. Поповъ — (отсѣтствува);
 Н. Поповъ — (отсѣтствува);
 И. Пъневски — (отсѣтствува);
 Н. Рапеевъ — за;
 С. Савовъ — (отсѣтствува);
 Н. Савчевъ — (отсѣтствува);
 Я. Сакъзовъ — (отсѣтствува);
 О. Бей Сали Бейовъ — (отсѣтствува);

А. Самоковлийски — (отсѣтствува);
 М. Сарафовъ — (отсѣтствува);
 Ф. Симиловъ — за;
 С. Славовъ — (отсѣтствува);
 А. Славчовъ — за;
 И. Соколовъ — (отсѣтствува);
 В. Стаменовъ — за;
 А. Станчовъ — (отсѣтствува);
 В. Статковъ — (отсѣтствува);
 М. Стояновъ — (отсѣтствува);
 Т. Стояновъ — (отсѣтствува);
 А. Страшимировъ — (отсѣтствува);
 М. Такевъ — за;
 Ц. Таслаковъ — (отсѣтствува);
 П. Тенчевъ — (отсѣтствува);
 Т. Теодоровъ — (отсѣтствува);
 Ю. Теодоровъ — (отсѣтствува);
 П. Тодоровъ — за;
 Х. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Д. Тоневъ — за;
 Х. Тоневъ — за;
 Д. Тончевъ — (отсѣтствува);
 Г. Трифоновъ — за;
 И. Тянковски — за;
 Н. Узунъ — за;
 А. Урумовъ — за;
 Т. Фератовъ — за;
 Г. Филиповъ — за;
 Д. Филовъ — (отсѣтствува);
 А. Франга — за;
 Е. Хасановъ — за;
 Д. Христовъ — (отсѣтствува);
 Н. Христовъ — (отсѣтствува);
 М. Хюсеиновъ — (отсѣтствува);
 Д. Цанковъ — (отсѣтствува);
 Н. Цановъ — (отсѣтствува);
 П. Чаушовъ — (отсѣтствува);
 Н. Шивачевъ — (отсѣтствува);
 Т. Шипковъ — за;
 П. Шоповъ — за;
 Ю. Юсуфовъ — (отсѣтствува);
 Д. Яблански — за;
 Б. Якововъ — за.

Прѣдседателствующъ А. Франга: Резултатъ на поименното гласуване е слѣдующиятъ: гласували сѣ за 91, отсѣтствуватъ 87. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Пристъпваме къмъ трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за пощитѣ и телеграфитѣ отъ 1889 г. и измѣненията и допълненията му отъ 1897 и 1901 г.

Докладчикъ Д. Филовъ: (Чете.)

„Законъ

за измѣнение и допълнение закона за пощитѣ и телеграфитѣ отъ 1889 г. и измѣненията и допълненията му отъ 1897 и 1901 г.

Чл. 21 се видоизмѣнява както слѣдва:

„Тежината на писмата е неограничена.

„Вѣстниците, периодическите списания, печатните произведения отъ всѣкакъвъ родъ и дѣловитѣ книжа се приематъ до три килограма тежестъ; тежестта на образцитѣ отъ стоки е до 500 грама“.

Пунктъ първи на чл. 38 се видоизмѣнява тъй:

„Таксата на проститѣ писма е 10 стотинки за всѣки 15 грама или дробъ отъ 15 грама, а за неплатенитѣ — 20 стотинки за всѣки 15 грама или дробъ отъ 15 грама“.

Алинея трета на чл. 38 се измѣнява така:

„Единичната такса на прѣдметитѣ, прѣдвидени въ алинея трета на чл. 22, къмъ които се причисляватъ и борсовитѣ бюлетени на търговско-индустриалнитѣ камари, е 2 стотинки“.

Чл. 39 отъ измѣненіята отъ 1897 и 1901 г. се измѣнява така:

„Таксата на вѣстниците, подавани поединично, е по една стотинка за всѣки брой и за всѣки 50 грама или дробъ отъ 50 грама тежестъ, а за периодическите списания по една стотинка за всѣки брой или книжка и за всѣки 100 грама или дробъ отъ 100 грама тежестъ. Двойнитѣ броеве и книжки, отпечатани наедно, се таксуватъ въ двоенъ размѣръ.“

„Вѣстниците, подавани на пощата въкупомъ въ връзки и носящи само единъ адресъ, се таксуватъ: до 100 грама 3 стотинки и за всѣки послѣдующи 100 грама тежестъ или дробъ отъ 100 грама — по 2 стотинки.“

„Забѣлѣжка. Периодически списания се наричатъ ония издания, които излизатъ най-малко единъ пътъ въ три мѣсеца и третираатъ литературни, духовни, художествени, индустриални, стопански, економическо-политически и въобще специални въпроси“.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на поименно гласуване третото четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за пощитѣ и телеграфитѣ отъ 1889 г. и измѣненіята и допълненіята отъ 1897 и 1901 г.

Секретаръ П. Шоповъ: (Прочита списъка и г. г. народнитѣ прѣдставители гласуватъ.)

М. Абаджиевъ — (отсѣтствува);

Н. Абаджиевъ — (отсѣтствува);

П. Абрашевъ — за;

И. Арнаудовъ — (отсѣтствува);

А. Арсениевъ — (отсѣтствува);

С. Арсениевъ — за;

Н. Бадински — за;

Х. Бакаловъ — за;

Т. Балабановъ — за;

М. Балтовъ — за;

Н. Веневъ — (отсѣтствува);

Д. Влаговъ — (отсѣтствува);

А. Влажевъ — за;

И. Бобековъ — за;

С. С. Бобчевъ — (отсѣтствува);

М. Божковъ — за;

Х. Боневъ — (отсѣтствува);

Т. Бурмовъ — за;

С. Бурмовъ — за;

П. Бъчваровъ — за;

Г. Бѣльовъ — за;

Г. Василевъ — (отсѣтствува);

И. Василевъ — (отсѣтствува);

Кара Хр. Василевъ — за;

И. Веселиновъ — (отсѣтствува);

Т. Влайковъ — за;

И. Воденчаровъ — за;

Д. Вълчевъ — за;

П. Вжжаровъ — за;

Н. Габровски — (отсѣтствува);

А. Геновъ — (отсѣтствува);

И. Георговъ — (отсѣтствува);

И. Георгиевъ — за;

М. Георгиевъ — за;

И. Гешовъ — (отсѣтствува);

Н. Гимиджийски — (отсѣтствува);

К. Господиновъ — (отсѣтствува);

А. Груевъ — (отсѣтствува);

И. Гърковъ — за;

Н. Дечевъ — (отсѣтствува);

В. Димитровъ — (отсѣтствува);

Д-ръ Г. Гаговъ — за;

Д-ръ Н. Геннадиевъ — (отсѣтствува);

Д-ръ П. Гудевъ — за;

Д-ръ С. Даневъ — (отсѣтствува);

Д-ръ К. Икономовъ — за;

Д-ръ К. Милановъ — (отсѣтствува);

Д-ръ Д. Милковъ — за;

Д-ръ С. Мирковъ — за;

Д-ръ Д. Молловъ — за;

Д-ръ П. Ношковъ — за;

Д-ръ А. Радевъ — (отсѣтствува);

Д-ръ А. Ходжевъ — (отсѣтствува);

К. Досевъ — (отсѣтствува);

М. Доспатски — (отсѣтствува);

Д. Драгиевъ — за;

П. Драгулевъ — (отсѣтствува);

Л. Дуковъ — (отсѣтствува);

Д. Дяковъ — за;

И. Еневъ — (отсѣтствува);

Я. Забуновъ — (отсѣтствува);

Г. Згуревъ — (отсѣтствува);

П. Златаровъ — за;

Д. Зографски — за;

М. Игнатовъ — за;

Д. Икономидисъ — за;

С. Ицковъ — за;

П. Калинковъ — (отсѣтствува);

К. Калчовъ — (отсѣтствува);

С. Калчовъ — за;

Х. Камбуровъ — за;

А. Каназирски — (отсѣтствува);

М. Каравасилевъ — за;

Д. Карамановъ — (отсѣтствува);

И. Карастояновъ — (отсѣтствува);

К. Кафеджийски — за;

О. Кечели — за;

Г. Кирковъ — (отсѣтствува);

В. Кобуровъ — за;

П. Ковачевъ — за;
 Д. Колевъ — (отсѣтствува);
 Ан. Коновъ — за;
 Ат. Коновъ — (отсѣтствува);
 Г. Константиновъ Палата — за;
 Н. Константиновъ — (отсѣтствува);
 Г. Кутинчевъ — за;
 Г. Кърджиевъ — за;
 Н. Лазаровъ — за;
 С. Лафчиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лефтеровъ — за;
 А. Людскановъ — за;
 М. Маджаровъ — (отсѣтствува);
 К. Малевъ — за;
 Х. Мановъ — (отсѣтствува);
 Д. Манчовъ — за;
 Н. Марковъ — (отсѣтствува);
 П. Марковъ — за;
 С. Махмудовъ — за;
 М. Месудовъ — (отсѣтствува);
 В. Минчовъ — (отсѣтствува);
 К. Мирски — за;
 С. Митовъ — за;
 Т. Михайловъ — за;
 Х. Бей Мустафа Бейовъ — (отсѣтствува);
 Н. Мухановъ — за;
 В. Наковъ — за;
 Е. Начевъ — (отсѣтствува);
 Н. Начовъ — (отсѣтствува);
 Т. Начовъ — (отсѣтствува);
 С. Недевъ — (отсѣтствува);
 Х. Неджибъ Бей — (отсѣтствува);
 И. Нейчовъ — (отсѣтствува);
 Т. Орловъ — (отсѣтствува);
 М. Павловъ — за;
 П. Пановъ — за;
 Г. Пасаровъ — (отсѣтствува);
 Г. Пеневъ — (отсѣтствува);
 Д. Петковъ — за;
 И. Петровъ — за;
 П. Петринъ — за;
 И. Пецовъ — (отсѣтствува);
 П. Пешевъ — (отсѣтствува);
 С. Пипевъ — (отсѣтствува);
 С. Пиралковъ — за;
 В. Поповъ — (отсѣтствува);
 Вен. Поповъ — (отсѣтствува);
 Д. К. Поповъ — за;
 И. Поповъ — (отсѣтствува);
 Н. Поповъ — (отсѣтствува);
 И. Пъневски — за;
 Н. Рашеевъ — за;
 С. Савовъ — (отсѣтствува);
 Н. Савчевъ — (отсѣтствува);
 Я. Сакъзовъ — за;
 О. Бей Сали Бейовъ — (отсѣтствува);
 А. Самоковлийски — (отсѣтствува);
 М. Сарафовъ — (отсѣтствува);
 Ф. Симидовъ — (отсѣтствува);
 С. Славовъ — (отсѣтствува);

А. Славчовъ — за;
 И. Соколовъ — (отсѣтствува);
 В. Стаменовъ — за;
 А. Станчовъ — (отсѣтствува);
 В. Статковъ — (отсѣтствува);
 М. Стояновъ — (отсѣтствува);
 Т. Стояновъ — (отсѣтствува);
 А. Страшимировъ — (отсѣтствува);
 М. Такевъ — за;
 Ц. Таслаковъ — (отсѣтствува);
 П. Тенчевъ — за;
 Т. Теодоровъ — (отсѣтствува);
 Ю. Теодоровъ — за;
 Ц. Тодоровъ — за;
 Х. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Д. Тоневъ — за;
 Х. Тоневъ — за;
 Д. Тончевъ — (отсѣтствува);
 Г. Трифоновъ — за;
 И. Тянковски — за;
 Н. Узуновъ — за;
 А. Урумовъ — за;
 Т. Ферадовъ — за;
 Г. Филиповъ — за;
 Д. Филвъ — за;
 А. Франтя — за;
 Е. Хасановъ — (отсѣтствува);
 Д. Христовъ — (отсѣтствува);
 Н. Христовъ — (отсѣтствува);
 М. Хюсеиновъ — (отсѣтствува);
 Д. Цанковъ — за;
 Н. Цановъ — за;
 П. Чаушовъ — (отсѣтствува);
 Н. Шивачевъ — (отсѣтствува);
 Т. Шипковъ — за;
 Ц. Шоповъ — за;
 Ю. Юсуфовъ — (отсѣтствува);
 Д. Яблански — за;
 Б. Якововъ — за.

Прѣдседателствующъ А. Франтя: (Звъни.) Резултатътъ на поименното гласуване е слѣдующиятъ: гласували за 90, отсѣтствувае 88. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Давамъ 5 минути отдихъ.

(Слѣдъ отдихъ.)

Прѣдседателствующъ А. Франтя: (Звъни.) За-сѣданието продължава.

На дневенъ редъ имаме законопроекта за чиновниците. Г-нъ Бурмовъ, докладчикътъ, има думата. Вие помните, г-да народни прѣдставители, че по чл. 3 станаха дълги дебати и най-послѣ се рѣши, въпрѣки 4-тъ прѣдложения, сложени на масата на прѣдседателството, да се отложи и отново да се разисква този членъ въ комисията. Комисията, по свѣдѣнията, които има прѣдседателството, е разгледала този членъ и ще моля г. докладчика да прочете чл. 3 тъй, както е билъ измѣненъ той отъ комисията, и по този текстъ на члена ще дамъ думата

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.)

„Чл. 3. За да бѣде нѣкой назначенъ на държавна служба, трѣбва:

- а) да е български поданикъ;
- б) да е навършилъ 21-годишна възраст и да е изслужилъ военна тегоба, или пъкъ да е освободенъ отъ нея, споредъ закона;
- в) да не се намира подъ запрѣщение;
- г) да не е осжжданъ за прѣстѣпление, което влѣче слѣдъ себе си изгубване граждански и политически права;
- д) да не е билъ осжжданъ за лъжовна клетва и свидѣтелствуване, развратъ, кражба, обсебване, изнудване, измама, злоупотреба на довѣрие, подправка на документи, лѣкарски свидѣтелства, марки, печати и др. знаци, банкрутство и за прѣстѣпления по службата и адвокатското звание;
- е) да не се намира подъ слѣдствие за прѣстѣпление, прѣдвидено въ п. п. 2 и 3;
- ж) да не е обявяванъ въ несѣстоятелностъ, или, ако е обявяванъ, да му сж възстановени правата;
- з) да удостовери, че притежава качествата, които специалнитѣ закони и наредби опрѣдѣлятъ за длъжността, на която иска да бѣде назначенъ;
- и) да не е заразенъ отъ нѣкой неизлѣчима прилѣпчива болѣстъ, да не страда отъ епилепсия и да нѣма физически недостатѣкъ, който би прѣчилъ на службата.

Забѣлѣжка: Кои могатъ да се назначаватъ за чиновници и безъ да сж навършили 21 година, се опрѣдѣля отъ специалнитѣ закони по разнитѣ вѣдомства.“

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нѣ Мирски има думата.

И. Вобековъ: Той и въ комисията говори.

К. Мирски: Г-нѣ Вобековъ! Бждѣте добъръ да се обръщате къмъ прѣседателството, а не къмъ мене.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Моля ви, г-да, тъй се губи врѣме! Продължавайте, г-нѣ Мирски!

К. Мирски: Въ тоя членъ, въпрѣки това, че г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи се съгласи, щото п. б да бѣде попълненъ, именно да гласи така: (Чете.) „да е навършилъ — кандидатътъ за чиновникъ или служащъ — 21-годишна възраст и, ако е лице отъ мъжки полъ, да е изпѣлнилъ военната тегоба“ и т. н. Комисията, въ съгласие съ г. министра, намѣри, че тѣзи думи, които азъ прѣдложихъ да се добавятъ, се подразбиратъ. Ето по коя причина за тѣхъ нѣма да настоявамъ, особено подиръ авторитетното тѣлкуване, което дава г. министърътъ, на тази алинея, именно че ще се подразбиратъ думитѣ „ако е кандидатътъ лице отъ мъжки полъ“. Но г. докладчикътъ изпусна да помене една дума, която въ комисията

се каза да се впише, а той не я турилъ — подиръ „прилѣпчива“ да се тури и думата „неизлѣчима“. Тукъ е г. Д-ръ Молловъ и ще потвърди, че азъ казахъ за думата „неизлѣчима“ въ комисията, че е необходимо да се тури.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Има прилѣпчиви болести, които се излѣкуватъ въ продължение на 5 години.

К. Мирски: Затуй се иска прибавянето думата „неизлѣчима“.

И. Гешовъ: Г-да народни прѣдставители! Бѣлѣжката на г. Мирски ми дава поводъ да кажа и азъ нѣколко думи по тая алинея, послѣдната, отъ чл. 3 на тоя законопроектъ. Както виждате, г-да народни прѣдставители, тукъ е казано, че онзи, който иска да стане чиновникъ, не трѣбва да бѣде заразенъ отъ нѣкой прилѣпчива болѣстъ — едно; да не страда отъ епилепсия — двѣ, и да нѣма физически недостатѣкъ, който би прѣчилъ на службата — три. И това се приповтари и въ оная статия отъ законопроекта, въ която е казано, че комисията, назначена по уволнението на чиновникътъ, може да рѣши да се уволни единъ чиновникъ, който именно страда отъ прилѣпчива болѣстъ, отъ епилепсия или има нѣкой физически недостатѣкъ. Въпросътъ, както виждате, не се отнася само до кандидати за служба, но се отнася и до чиновници, които могатъ въ единъ прѣкрасенъ денъ, може би на края на онова врѣме, съ което тѣ трѣбва да си припечелятъ една скромна пенсия за сѣмейството; могатъ, казвамъ, да бждатъ изхвърлени отъ службата си, само и само защото тѣ или страдатъ отъ прилѣпчива болѣстъ, или сж епилептици, или иматъ нѣкой физически недостатѣкъ, който прѣчи — не е казано „който би направилъ невъзможно изпѣлнението на службата“, — който прѣчи на изпѣлнението на службата.

Ще говоря по прилѣпчивитѣ болести, г-да народни прѣдставители! Въ законопроекта за народното здраве отъ тѣхъ сж изброени 19 и сж изпуснати, по моитѣ свѣдѣния, 3, та всичко ставатъ 22 прилѣпчиви болести. Въ законопроекта не е казано, но комисията била прибавила, както забѣлѣжи г. Мирски, и думата „неизлѣчими“. Научихъ се и азъ — и то слѣдъ забѣлѣжитѣ, които направихъ въ миналото засѣдание на г. прѣседателя на комисията по този законопроектъ, на г. Д-ръ Моллова, — научихъ се, че дѣйствително въ комисията се е говорило да се тури думата: „неизлѣчими прилѣпчиви болести“. Но менѣ ми се струва, че и това не ще бѣде хубаво — „неизлѣчими“. Защото, като ви прочета списъка на тѣзи прилѣпчиви болести, и вие ще се съгласите, г-да, че е много опасно да се остави въ законопроекта въ такава неопрѣдѣлена формула условие, че кандидатътъ за чиновникъ или чиновникътъ не трѣбва да бѣде заразенъ отъ нѣкой прилѣпчива болѣстъ.

Въ чл. 172 от законопроекта за народното здраве, представенъ лани отъ министерството, а тази година отъ почитаемия ни събратъ г. Д-ръ Молловъ, е казано: „прилѣпчиви болести сж: чума, холера, лошо гърло, скарлатина, едра шарка, брусница, заушница, магарешка кашлица, коремевъ тифусъ, възвратенъ тифусъ, пятнистъ тифусъ, червенъ вѣтъръ, родилна треска, крѣвавъ дрисъкъ, сипъ, възлѣнъ, бѣсъ, трихинозъ, лепра“ и отъ най-лошитѣ оставатъ: „трахома, туберкулоза и сифилисъ“. Питамъ ви, г-да народни прѣдставители, кои отъ тѣхъ сж неизлѣчими? Може да се каже, че повечето отъ тѣхъ сж излѣчими, но въ заразителната си форма тѣ сж опасни. Можемъ ли тогава да оставимъ само думата „неизлѣчими“? Менѣ ми се види, че не е хубаво да се остави въ такава неопрѣдѣлена форма тоя параграфъ отъ закона. Дѣйствително, законътъ трѣбва да прѣдпазва обществото отъ болни чиновници, защото отъ една страна не ще си изпълняватъ добръ службата, като болни, като недѣлгави, а отъ друга страна могатъ да бждатъ едно огнище за зараза на тѣхнитѣ събратя. Но, отъ друга страна, струва ми се поне на мене, не трѣбва законътъ да прави невъзможно приемването на нѣкой чиновникъ, който може би да прѣдставлява извънредни способности и който да е именно за тая служба пригоденъ, подготвенъ и по тоя начинъ да се лишава отечеството отъ една сила. Защото недѣйите забравя едно нѣщо, че за нѣколко служби малко хора се намиратъ, може би единъ човѣкъ въ цѣла България да има. Напр., за професоръ по геология по едно врѣме само одного знаяхъ; за професоръ по ботаника тѣй скъпо тогава имаме само единъ, който се помина. Затова, споредъ мене, не трѣбва законътъ да прави невъзможно приемването за чиновници или оставането на служба такива лица, защото се е случило да сж болни отъ нѣкаква заразителна болестъ, която може послѣ да се изцѣри. Може една комисиия, която е злѣ настроена къмъ такъвъ чиновникъ, като чуе, че е боленъ отъ възвратенъ тифусъ или червенъ вѣтъръ, да отиде да го изключи. Ще кажете: това нѣщо не е възможно; но, на всѣки случай, съгласѣте се, че не е хубаво да се оставя въ такава неопрѣдѣлена форма, която може да даде поводъ да се злоупотрѣблява съ нея. Затова, споредъ мене, по-хубаво би било, ако г. министърътъ се съгласи — защото, ако не се съгласи, болшинството нѣма да го приеме и азъ нѣма да правя прѣдложение, — но ако се съгласи, азъ бихъ рекълъ по-хубаво е да се опрѣдѣлятъ точно тукъ тѣзи болести, отъ които ако бжде заразенъ единъ кандидатъ, да не се приема, или единъ чиновникъ да не остава на служба. И тѣ се знаатъ, г-да, кои сж. Тя е ужасната туберкулоза, послѣ лепрата. Имахме и ние единъ случай, въ княжескитѣ лозя въ Варна, на лепра, която е заразителна и неизлѣжима. Сифилисътъ — въ каква форма? Въ своята заразителна форма. Мисли, че нѣма да ви се зловиди, ако се повърна върху тоя въпросъ. На всички е извѣстно,

че тази болестъ е излѣжима, но въ заразителната си форма е много лоша. И въ това отношение, менѣ ми се струва, тая поправка, която иска г. Мирски, не трѣбва да се остави тѣй — „неизлѣжими“. Защото тая болестъ е излѣжима, но въ заразителната си форма е много лоша. И най-послѣ трахомата. Тя е болестъ на очитѣ, която, споредъ медицинѣтъ, споредъ лѣкаритѣ, е много лоша въ своята неизлѣжима форма. Това имамъ да кажа по прилѣпчивитѣ болести, като повтори пакъ, че за другитѣ, не хронически, остри прилѣпчиви болести, да не се изключаватъ кандидатитѣ и чиновникитѣ.

Второто ми възражение е по епилепсията. Г-да народни прѣдставители! На мнозина отъ васъ е извѣстно, че Достоевски бѣше епилептикъ, но това не му прѣчеше да бжде единъ гениаленъ умъ. И не само той, маса примѣри има, дѣто гениални хора сж страдали отъ епилепсия, но тая болестъ не имъ е прѣчила да станатъ велики хора. Питамъ азъ сега, право ли е да лишимъ отечеството отъ услугитѣ на единъ човѣкъ, който ще има тази болестъ въ една невинна форма? Има наистина единъ видъ отъ тази болестъ, която е лоша и прави човѣка неспособенъ за работа, но струва ми се че ще избѣгнемъ неудобствата, които тя прѣдставлява, ако махнемъ думата „епилепсия“ и кажемъ по-долу: „отъ физически недостатѣкъ, който би направилъ изпълнението на службата невъзможно“. Тогава и епилепсията ще подпадне подъ тая дума. Азъ съжалявамъ, че г. Д-ръ Молловъ не е тукъ. Той би подкрѣпилъ моитѣ думи, че има форма отъ епилепсия, която не може да направи човѣка неспособенъ за работа.

Сега дохождамъ до третия пунктъ — физически недостатѣци, които би попрѣчили на службата. Г-да народни прѣдставители! Въ Англия още се помни министърътъ Фоусетъ, който бѣше слѣпъ и като слѣпъ го направиха министъръ и при сѣ това той изпълни блѣскаво своята задача и остави едно име извѣстно на всички економисти. Е добръ, ако министърътъ може да бжде слѣпъ, защо въ нѣкои случаи да се не приеме човѣкъ съ едно око да бжде чиновникъ? Но то ще му прѣчи, ще каже законътъ. Послѣ, глухотата. Че глухота има въ разни степени. Има хора съ едното ухо глухи, но съ другото ухо още по-добръ чуватъ. Тѣй щото, менѣ ми се струва, че много е неопрѣдѣлено да се остави тая частъ отъ тая алинея въ формата, която се е дала отъ комисиията, която изработи този законопроектъ — г. министърътъ ми каза, че една комисиия го е направила. И трѣбва да призная и това, че въ стария законъ отъ 1882 г. за чиновникитѣ тая алинея нѣма. Тя е нова. Та, като имаме прѣдъ видъ и това, че има физически недостатѣци, които могатъ да прѣчатъ, но не правятъ невъзможно изпълнението на службата, съ които най-послѣ единъ чиновникъ може много добръ да слѣдва работата си, азъ бихъ желалъ, щото тая частъ отъ алинеята да се направи така: „и да нѣма физически недостатѣкъ, който би направилъ не-

възможно изпълнението на службата“. И като коректива да бъде: „И заразата да бъде констатирана съ медицинско свидетелство“. Защото, недѣйте забравя, това се отнася не само до кандидатитѣ за чиновници, но и за самитѣ чиновници. И за да ви убѣдя още по-добрѣ, азъ ще прочета чл. 40, въ който се казва, че „чиновникитѣ се уволняватъ отъ длъжностъ отъ началството, което ги е назначило или по собствено желание или въ интереса на службата въ единъ отъ слѣдующитѣ случаи: „1) за незаконно и неоправдано отсъствие въ разстояние на повече отъ 15 дена; 2) за постоянна немарливостъ въ изпълнение на служебнитѣ си обязанности; 3) за дѣйствително и съзнателно непокорство на заповѣдитѣ на своето началство; 4) за явно лошо поведение; 5) за явна некадърностъ и неспособностъ; 6) за изгубване едно или повече отъ условията, указани въ чл. 3 отъ настоящия законъ“.

Слѣдователно, по тоя членъ и оня чиновникъ, който се е заразилъ отъ нѣкаква прилѣпчива болестъ или страда отъ епилепсия, колкото и въ малка форма да е, или отъ физически недостатѣкъ, колкото и лекъ да е той, може да бъде уволненъ. Менѣ ми се струва, че това, което казахъ, заслужава вниманието на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, който завчера засвидѣтелствува своето желание да се направи отъ законопроекта единъ, колкото е възможно, по-добъръ законъ, и че ще има добрината и той да каже мнѣнието си върху тия мои бѣлѣжки.

И. Воденчаровъ: Завчера, когато се разискваше по този законъ, г. Шивачевъ направи по бубва б една доста умѣстна забѣлѣжка, която се прие отъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи. При докладването, обаче, отъ г. докладчика, азъ не можахъ да схвана дали тая бѣлѣжка или това допълнение, което се прѣдложи отъ г. Шивачева и се прие отъ г. министра, се усвои отъ комисията или не. То бѣше прибавяне на една дума, та да се каже: „освободени или отложени съгласно закона“, именно редакцията да стане така: „Да е навършилъ 21-годишна възраст и да е изслужилъ военна тегоба или пъкъ да е освободенъ или отложенъ отъ нея споредъ закона“. Извѣстно е, г-да прѣдставители, че щомъ единъ младежъ достигне изискуемата се отъ закона възраст, по физически недостатѣци или по други причини наборнитѣ комисии иматъ право да отлагатъ четири пѣти подъ редъ едно лице, подиръ което чакъ иматъ право да го обложатъ съ воененъ данѣкъ. Така че, четири години подъ редъ отлаганъ единъ младежъ, може да бъде на държавна служба, щомъ има другитѣ качества, които изисква законътъ. Така че, азъ мисля, че тази бѣлѣжка, която се направи, е необходима и умѣстна и бихъ желалъ както г. докладчикътъ, така сѣщо и г. министърътъ, които я приеха по-прѣди, така сѣщо и сега да я приематъ и да се постави въ закона.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Споредъ мене, излишно е да се туря тая дума „отложенъ“, защото

считамъ, че думата „освободенъ“ я съдържа. Чини ми се, че и военнитѣ употребяватъ термина „освободенъ“, когато искатъ да отложатъ нѣкого. „Освободенъ“ може да бъде единъ младежъ завинаги или за една или двѣ години и т. н. Сега, азъ нѣмамъ нищо противъ турянето на тази бѣлѣжка, но нали когато правимъ закони трѣбва да бъдемъ кратки и ясни? Нека, най-сетнѣ, протоколитѣ, въ които се записва всичко, свидетелствуватъ, че когато сме турили думата „освободенъ“, се е разбирало тѣй, както разбиратъ военнитѣ — освободенъ врѣменно или освободенъ завинаги. (Нѣкой отъ лѣвицата: Бѣше ли въ комисията?) Азъ не бѣхъ въ комисията и, както ми дадохъ редакцията, така я четохъ, а това не фигурира тамъ. Моето мнѣние е, че тази дума „отложенъ“ си нѣма мѣстото, защото има думата „освободенъ“ отъ нея споредъ закона“. Споредъ закона можете да бъдете освободени врѣменно, когато сте физически слабъ, може да бъдете освободени до извѣстно врѣме, докато свършите образованието си, или пъкъ освободени завинаги. Така щото, нѣмамъ нищо противъ тази бѣлѣжка, ако г. Воденчаровъ настоява.

И. Воденчаровъ: Ако г. министърътъ разбира и сподѣля напълно мнѣнието на г. докладчика, азъ не бихъ ималъ нищо да се не прибавя думата „отложенъ“. Ако думата „освободенъ“ обема въ себе си и ония освобождавания, които ставатъ по закона, които не сж освобождавания, а отлагания отъ вземане на военна служба, и ако това г. министърътъ го декларира и като пояснение на това се запише въ протоколитѣ, азъ нѣмамъ нищо; но въ всѣки случай добрѣ би било да се не сжипимъ въ думитѣ, за да бъдемъ по-ясни.

Министъръ А. Людекановъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ съжалявамъ, че г. Д-ръ Молловъ, или неговиятъ другаръ, г. Мирковъ, или другъ нѣкой отъ тѣхнитѣ другари лѣкари не сж днесъ тукъ при разискване на тоя членъ и на тая алинея, по която повдига въпросъ почтениитѣ г. Гешовъ. Обаче, прѣди да дойда до това, ще се спра на онова, което г. Воденчаровъ каза. Почтениитѣ г. докладчикъ не бѣше днесъ въ комисията и затова по тоя въпросъ той не може да прѣдаде точно онова, което рѣшихме. Разисква се въ комисията въпросътъ за отлагането на младежитѣ и се разясни поне отъ онѣзи, които взематъ участие въ наборнитѣ комисии, а такъвъ е г. Д-ръ Молловъ, че макаръ законътъ да не е толкова ясенъ, обаче отъ комисииитѣ се практикува, че се отлагатъ младежитѣ по нѣколко години наредъ, така щото, който младежъ подлежи на наборъ на 21-та си година, се отлага 4 години, та до 25-та си година подлежи на наборъ. Основателно или неоснователно, но тѣй се практикувало и, щомъ се практикува тѣй отъ военнитѣ, естествено е, че трѣбва да приемемъ тая бѣлѣжка, понеже тя дава възможностъ да се приематъ на служба тия младежи, които сж въ единъ

тъй да кажа, изпитателен, въ единъ експектативенъ периодъ, докато тѣ подлежатъ на военната служба, да могатъ да бъдатъ назначавани на служба. Така щото, съгласявамъ се да бъде вписана и тази дума.

Сега ида на бѣлѣжката на почтения г. Гешовъ. Трудно ми е да кажа опрѣдѣлено мнѣние, защото самъ не съмъ лѣкаръ. Въпроситѣ, които повдигна г. Гешовъ, сж чисто и просто отъ компетентността на лѣкарското вѣдѣние, обаче и азъ трѣбва да си кажа мнѣнието, колкото разбирамъ, както и Вие казвате Вашето въ случая. Ще помоля г. Гешова да отдѣли двата случая, случаятъ на първоначалния стадий на постѣпването на служба, или искането на нѣкого да постѣпи на служба, отъ она на уволняването, за който се говори въ чл. 40, ако се не лъжа. Когато дойдемъ на чл. 40, ще се разпростремъ върху този въпросъ. Сега ще се спра на първия случай. Азъ искамъ да постѣпи на служба и давамъ заявление. Властѣта може ли да отблъсне моята просба на основание тия реквизити, които се искатъ отъ закона? Когато се е редактиралъ този членъ, въ тая алинея, взело се е мнѣнието на лѣкаритѣ, които сж, казвамъ пакъ, най-компетентнитѣ въ случая, и азъ, за голѣмо съжаление, не мога да се убѣдя въ противното отъ доводитѣ на г. Гешова и не ще мога да се съглася съ тѣхъ. Три сж бѣлѣжитѣ, които прави г. Гешовъ: първата за прилѣпчивитѣ болести, втората за епилепсията и третата за физически недостатѣци, които прѣчатъ на изпълнението на службата. По първата. Истина е, че днесъ въ комисията се каза и се прие да се прибави „неизлѣчими“ прилѣпчиви болести.

И. Гешовъ: Г-нѣ Д-ръ Молловъ настоя.

Министъръ А. Людскановъ: Именно той настоя и ние приехме неговото компетентно мнѣние и така се докладва тукъ. Менѣ ми се струва, че г. Д-ръ Молловъ е правъ и ние ще сме прави, ако приемемъ това негово мнѣние. Почтениятъ г. Гешовъ изброи 18 болести отъ проекта за народното здраве, който не е мой, но каза, че сж 22. Възможно е; обаче, при своето изброяване, азъ ще имамъ прѣдъ видъ една или двѣ отъ тия прилѣпчиви болести и, ако разгледаме само тѣхъ, ще излѣзе, че сме прави като сме турили такава алинея въ законопроекта. Да вземемъ най-обикновената прилѣпчива болестъ, която е туберкулозата. Въпрѣки всичкитѣ усилия на медицинската наука и въпрѣки всичекитѣ свръхестествени, можемъ да кажемъ, усилия на човѣка, защото голѣми сѹми за награди се даваха и какви не други усилия се правиха, досега медицината не е въ състояние да надвие тая болестъ и да я направи излѣчима. Има случаи на излѣкуване въ първия стадий, но веднажъ болестѣта напѣрѣднала дотамъ, щото да се констатира и отъ обикновени хора, болестѣта се смѣта за неизлѣчима и тя е огнище на заразяване. Всѣки, който слѣди борбата съ туберкулозата, ще види, че всѣкъдѣ

въ Европа и въ Америка културнитѣ страни взематъ най-строги мѣрки за ограничение на тая болестъ чрѣзъ външни асенизирующи мѣрки, мѣрки съ които ограничаватъ болнитѣ да не заразяватъ околнитѣ си. Неотдавна четохъ въ нѣкой вѣстникъ, че секретарѣтъ на руското посолство въ Нью-Йоркъ билъ глобенъ и арестуванъ докато прѣдстави глобата затова, че е плюлъ на пода, на дюшемето на единъ трамвай. До толкова строги мѣрки взиматъ хората! Всѣки, който плюе, наистина, не е туберкулозенъ, но туберкулозниятъ, като изхвърля хракки, изхвърля заедно съ тѣхъ микроби, които заразяватъ. До толкова далечъ отиватъ хората, щото, както казахъ, единъ секретаръ на посолство, забѣлѣзанъ отъ чиновници на частно дружество, което има за цѣль запазването здравето, асенизацията на публичнитѣ локали, прѣдаденъ билъ на мировия сѣдия, който, *seance tenante*, го осѣдилъ на единъ доларъ или 5 долара — не помня — глоба и секретарѣтъ, като нѣмалъ върху си пари, билъ задържанъ, додѣто прѣдстави глобата. Вие виждате докъдѣ отиватъ хората — да ограничаватъ частната свобода на хората — въ взимането мѣрки противъ разпространението на туберкулозата. Ако е тѣй, ние, които ще приемаме на държавна служба чиновници, не трѣбва ли, ако не повече, то поне половината да сторимъ като културни и умни хора? Струва ми се, че ние сме въ правото си да направимъ това. Като бивши Министъръ на Търговията и Земледѣлието, азъ мога да ви засвидѣтелствувамъ слѣдующето. Има земледѣлчески каси, въ които, понеже на врѣмето били приети туберкулозни чиновници, като не сж могли да констатира въ постѣпването имъ, че сж туберкулозни, а когато се развила туберкулозата, не сж взели мѣрки да ги уволнятъ или ограничатъ, благодарение на тѣзи чиновници днесъ въ много каси има много души заразени отъ туберкулоза. Ако е така, ако държавната служба е една привилегия, едно право на българскитѣ граждани, съ това пъкъ не трѣбва да имъ се дава право да заразяватъ своитѣ съграждани. Ето защо, при такава ужасна болестъ, каквато е туберкулозата, когато нещастниятъ чиновникъ е принуденъ дълго да работи въ една стая, по нѣкога при много нехигиенически условия, въ прахъ и пр., да го заставляваме отгорѣ да има за началникъ, помощникъ или съслуживецъ туберкулозенъ, да го обричатъ на смъртъ, слѣдъ дълготрайна, ужасно истезающа болестъ, нѣмате право. Вземахъ примѣръ, който е най-извѣстенъ въ медицинската наука, па и на насъ, които сме профани. Мога да ви спомена и за други случаи, напр. мога да взема болестѣта сифилисъ. Почтениятъ г. Гешовъ каза и за нея болестъ. Е добръ, доущате ли, че единъ чиновникъ сифилитикъ, който си изпълнява работата заедно съ други чиновници, да трѣбва да приемемъ и туримъ да работи съ здрави хора, които могатъ да се заразятъ отъ него, доущате ли, че това ще бъде право да изложимъ всички чиновници въ една канцелария на явна зараза, по-

неже това е доказано, че най-лесно, даже като се пие вода от единъ стаканъ, отъ който сифилистикътъ е пилъ, може да се заразятъ другитъ отъ тази болестъ, която може да бѣде въ гърлото или другадѣ на сифилистика чиновникъ, допущате ли, че за да се запазятъ по-високитъ граждански права на българскитъ граждани — да получаватъ служба, — да могатъ да работятъ заедно болни съ здрави и да се заразяватъ? Азъ казахъ два примѣра, които сж общезвѣстни, но мога да изброя и много други подобни. Ако е така, защо да не туримъ по-нататкъ прѣграда на такивато болести? Прѣдставлява се, напр., нѣкой да иска служба; той трѣбва да прѣдстави медицинско свидѣтелство, че е напълно здравъ физически, значи, че нѣма нѣкой прилѣпчива болестъ, която да зарази неговитъ съслуживци въ канцеларията или кждѣто служи.

На туй основание, безъ повече да се простирамъ, понеже, пакъ забвямъ, не съмъ специалистъ, а правя бѣлѣжки, които и всѣки отъ васъ може да направи, азъ мисля, че комисията, която е взела мѣтнито на специалисти въ случая, е направила добръ, като е приела условието, щото да не е заразенъ отъ прилѣпчива неизлѣчима болестъ; добръ е, защото се коригира, поправа се това, отъ което г. Гешовъ се страхува. Днесъ една болестъ се смѣта за неизлѣчима, но минава се врѣме, намѣрва се ново лѣчебно срѣдство, нѣкакъвъ серумъ, съ който се убиватъ нейнитъ микроби и човѣкъ се прѣдпазва отъ нея и болестта става излѣчима. Една опасна болестъ е гърлото по дѣцата, вие знаете това, но се намѣри цѣръ, намѣри се серумъ противъ тая болестъ. Сега се търси цѣръ и за туберкулозата и вѣроятно ще се намѣри. Ако се намѣри серумъ, тя ще бѣде излѣчима и тогава може да се отворятъ портитъ за служби и на такива. По тия причини по първата бѣлѣжка на г. Гешова, безъ повече да се простирамъ, азъ не мога да се съглася щото да се приематъ такива болни при многото здрави чиновници, за които ние харчимъ толкова пари, не мога да се съглася да ги изложимъ на заразяване и да ги направимъ нещастници прѣзъ цѣлия имъ животъ, а покрай тѣхъ и сѣмействата имъ. Вториятъ въпросъ на г. Гешова бѣше за епилепсията. И тукъ ще кажа, че съмъ профанъ. Но азъ съмъ ималъ случая да видя хора, които сж падали отъ епилепсия, и знаа какво може да бѣде моралното потресение, което възпроизвежда епилептикътъ въ такава състояние върху окръжающитъ го. Може да е ималъ всѣки отъ васъ случай, който има житейска опитностъ, да е видѣлъ нѣкой епилептикъ какво тежко впечатление му остава. Епилепсията е една болестъ, която още въ сѣщностъ не познаватъ. Но, тѣй или инакъ, тя е едно външно проявление. Има нѣколко болести, като св. Антоновия танецъ, които сж повечето нервозни болести, а може би и епилепсията да е такава, но това въ сѣщностъ не се знае. Възможно е тѣзи болести чрѣзъ външно влияние да заразятъ човѣка. Има болести нервозни, които само отъ гле-

дане, каквито сж истерическитъ болести, могатъ да се прѣдадатъ. Епилепсията е страшна и особена болестъ, затова тя е извадена настрана отъ прилѣпчивитъ и е турена отдѣлно, като една отъ найужаснитъ болести. Прѣдставѣте си какъвъ ще бѣде случаятъ, ако единъ епилептикъ се завърти и падне между 20 души чиновници и захване да се пѣни, и какво положение ще бѣде, ако туй сѣщото се повтори прѣзъ недѣля или днѣ. Ето защо, прѣдъ видъ на тази ужасна болестъ, която е извѣстна на повечето хора, ние сме я отлѣпили въ особена рубрика и сме казали, че който е боленъ отъ епилепсия, не може да бѣде приетъ на служба.

Остава на трето мѣсто бѣлѣжката на г. Гешова касателно физическитъ недостатѣци, които прѣчатъ на службата. Тукъ пакъ ще се съгласите, че има недоумѣние и че вслѣдствие на това не мога да се съглася съ г. Гешова. Фоусетъ знаа и азъ, че бѣше слѣпъ и бѣше единъ отъ добритъ английски министри на почитъ и телеграфитъ. Може и у насъ единъ министъръ да бѣде слѣпъ, да бѣде глухъ, но не знаа по нашитъ порядки дали ще може да отговори на въпроситъ, които ежедневно би му се задали тукъ въ тая ограда. (Смѣхъ.) Но въ всѣки случай имало е, можало е да бѣде това въ Англия, както е случаятъ съ Фоусета. Но не знаа дали би могълъ да се вземе при нашето управление съ такъвъ недостатѣкъ на държавна служба. Тукъ е ясно казано, кое би прѣчило на службата му. Нѣкое лице би могло да бѣде глухо и да бѣде прието на такава служба, дѣто не му прѣчи глухотата; може да бѣде прието, напр., въ една канцелария, която нѣма нищо общо съ слуха, напр., да бѣде писаръ нѣкъдѣ. Но глухо лице не може да бѣде чиновникъ по телеграфа, защото трѣбва слухъ. Това обаче не му прѣчи съвсѣмъ да не бѣде назначенъ на нѣкоя работа. Той може, както казахъ, да стане писаръ, понеже писарската работа не иска слухъ, а иска зрѣние; и обратното, може да е човѣкъ съ слабо зрѣние и да се вземе на една служба, дѣто се иска добъръ слухъ, отколкото хубаво зрѣние, но не може да бѣде тамъ, дѣто се иска послѣдното, дѣто трѣбва да има пълно зрѣние. Ето защо, тукъ се казва: ако би да не прѣчатъ на изпълнението на неговитъ служебни обязанности, за които той се домогва, физическитъ му недостатѣци; ако той има такива, ще се приеме, ако ли му прѣчатъ, не ще се приема. Та прѣдъ видъ на това, понеже тукъ се остава на началника, който ще опрѣдѣли това положение, и понеже ние тукъ сме изложили всички случаи, като сме имали прѣдъ видъ колкото е било възможно да укажемъ на разнитъ случаи, азъ съжалявамъ, че не мога да се съглася съ искането на г. Гешова, което може би до извѣстна степенъ да бѣде праведливо, но азъ не съмъ компетентенъ да го прѣцѣня повече.

С. С. Вобчевъ: Азъ взехъ думата да направя една бѣлѣжка за непълнотата на този членъ, а именно третиятъ, който се разисква. Въ пунктъ 3

на този членъ е казано, че не може да бъдат чиновници онѣзи, които сж осждени за прѣстѣпление или злодѣяние, което влѣче слѣдъ себе си изгубване на граждански права. Въ пунктъ *д* е казано, че не трѣбва да бъдат чиновници ония, които сж осждени за фалшификация, развратъ и т. н. — изредени сж прѣстѣпленията, които отнематъ възможността на когото и да било да бъде той чиновникъ. Най-послѣ въ пунктъ *е* е казано: да не е обявенъ въ несъстоятелностъ или пъкъ, ако е обявенъ, да му е възстановена честъта. Тѣзи три категории изключения отъ правото да бъде нѣкой чиновникъ сж така поставени, г-да народни прѣдставители, че ако не се уредятъ, ако не постановите по единъ по-ясенъ начинъ какъ трѣбва да става въ случая на пунктъ *г*, какъ въ случая на пунктъ *д*, какъ въ случая на пунктъ *е*, ние ще направимъ една много голѣма грѣшка, и да ви кажа защо. Споредъ пунктъ *д* казано е: който е несъстоятеленъ, ако се възстановятъ правата му отъ надлежния сждъ, вече може да бъде чиновникъ, но, споредъ пунктъ *г*, онѣзи, които сж изгубили гражданскитѣ си и политически права — много ясно, — щомъ се реабилитиратъ, щомъ получатъ своитѣ граждански и политически права, твърдѣ е естествено въ такъвъ случай пакъ подобенъ човѣкъ да става членъ на обществото и да стане чиновникъ. Но, пита се, какво ще стане съ онѣзи, които сж били осждени на затворъ за фалшификация, развратъ и т. н., за онѣзи прѣстѣпления, които сж прѣдвидени въ пунктъ *г*? Ако би подобни субекти послѣ добиатъ реабилитация по надлежния редъ, а именно съгласно съ нашия наказателенъ законъ, пита се, ще ли тѣ да иматъ право да ставатъ пакъ чиновници, или не? Азъ се научихъ, че г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи онзи денъ казалъ — не бѣхъ тукъ — казалъ, че подобни субекти ще могатъ да ставатъ чиновници, и се задоволил да се запише това мнѣние въ протоколитѣ, безъ да се поправи и безъ да се каже изрично въ закона. Ще ми позволите да кажа, че подобенъ начинъ на законополагане е много пороченъ. Ако ние за пунктъ *д*, за несъстоятелността казваме, че когато се реабилитиратъ, ще станатъ чиновници, не съ по-малко основание трѣбва да искаме сжщото въ случая на пунктъ *д*.

Много съ по-голѣмо основание би трѣбвало да се иска изрично да се каже, че въ случая въ п. *д* изреденитѣ прѣстѣпления направени и ако се реабилитира оня, който ги е направилъ, изрично да се каже, че той пакъ може да стане чиновникъ. И да ви кажа защо. Законосъставителъ, и не само нашиятъ законосъставителъ, ами и въ много мѣста, за тѣзи извършени прѣстѣпления реабилитация и да има и да нѣма, не допуца такива лица до чиновничеството по никакъвъ начинъ; защото тѣ сж такива опозорителни дѣяния, които веднажъ завинаги правятъ негоденъ, неспособенъ да бъде на служба този, който ги е направилъ. И азъ разбирамъ, че този, който е съставилъ този законопроектъ, е ималъ сжщия възгледъ.

Н. Шивачевъ: И тѣй трѣбва да бъде.

С. С. Вобчевъ: Сега азъ питамъ: ако законосъставителъ е разбиралъ, че подобни субекти и слѣдъ реабилитация пакъ не могатъ да ставатъ чиновници, непрѣмѣнно трѣбва да го поправимъ изрично въ закона, както има изрично това за онзи, който е обявенъ за несъстоятеленъ, че ако се реабилитира, може да бъде пакъ назначенъ. Инакъ не може да стане. Азъ взехъ думата само заради това. Ако г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи мисли така, че този, който се реабилитира, може да бъде чиновникъ, нека поиска да стане една поправка, да стане едно допълнение въ закона, а не въ протокола. Инакъ много мѣчно и разно ще се тълкува и прилага този членъ отъ закона така. Защото, още веднажъ казвамъ, това е изрично казано за много по-лекитѣ прѣстѣпления, а пъкъ за потешнитѣ нищо не се казва. Това е, г-да народни прѣдставители...

Н. Шивачевъ: Вашето мнѣние какво е, изрично, г-нѣ Вобчевъ?

С. С. Вобчевъ: Моего мнѣние?

Н. Шивачевъ: Да, Вашето мнѣние.

С. С. Вобчевъ: Азъ не прави прѣдложение.

И. Воденчаровъ: Мнѣнието си кажете.

С. С. Вобчевъ: Моего мнѣние е, г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи да стане и самичкъ да обади, какъ разбира, че това трѣбва да се направи. Слѣдъ туй азъ ще се изкажа.

Н. Шивачевъ: Той го каза вече.

С. С. Вобчевъ: Азъ ако искахъ да направя прѣдложение, пѣхъ да го направя когато трѣбаше или още въ комисията. Ако пъкъ вие мислите, че трѣбва да се остави така законътъ, както си е, то е друго. Азъ казвамъ едно, че ако ще се прави, както иска г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, тогава това да бъде казано въ закона изрично. Моего лично мнѣние е, ако искате, че по принципъ тѣзи прѣстѣпления не би трѣбвало така лесно да се реабилитиратъ.

Н. Шивачевъ: Важното е туй.

С. С. Вобчевъ: Но азъ прѣдложение не правя, защото, както обикновено, болшинството нѣма да го приеме.

Н. Шивачевъ: Не е вѣрно.

С. С. Вобчевъ: И заради туй ние не ви правимъ въобще прѣдложения. И затуй ние се обръщаме къмъ г. министра и казваме: Вие, г-нѣ ми-

нистре, туй въ Вашия проектъ харесвате ли го или не? Ако не го харесвате, измѣнѣте го ясно.

Минавамъ по-нататъкъ, г-да народни прѣдставители, да ви кажа двѣ думи заради онуй, което говори г. Гешовъ. Не е истина, че непрѣмънно всѣки, който страда отъ епилепсия — и особено азъ се спирамъ върху епилепсията, — че въ всички стадии на развитието на епилепсията този, който я има, е толкова опасенъ субектъ и толкова отвратителенъ и заразителенъ, поне морално чрѣзъ страха, чрѣзъ ужаса, който може да вселява; не е истина, че въ всички стадии епилепсията е тъй лошава, тъй грозна, както се мѣчи да ви я прѣдстави г. министърътъ. Епилепсията, г-да прѣдставители, има много леки форми, толкова леки форми, че не е забѣлѣжима, щото едва се проявява или пъкъ въ рѣдки изключения се проявява. Епилептицитъ сж обикновено хора много талантиливи, много умни, даже, ако щете, много пѣти гениални, и ние ще направимъ една много голѣма грѣшка, да туримъ тукъ епилепсията безъ никакво изключение. Това само по сѣществото на работата казвамъ.

Отъ формална страна намирамъ, обаче, че думата „епилепсия“ е безъ мѣсто още и затуй, защото, като кажете „епилепсия“, трѣбва да изброите и цѣлъ редъ други психически нервни болести, които сжщо така правятъ човѣка сакатъ, неспособенъ за чиновникъ и да не се задоволявате само съ епилепсията. Понеже вие не сте изчерпателни, понеже вие казвате само зарадъ такива физически недостатѣци, които имъ прѣчели на службата, махнѣте думата „епилепсия“, защото епилепсията може да попадне въ тѣзи физически недостатѣци. Въ всѣки случай азъ казвамъ, че въ подробното изброяване на болеститѣ епилепсията не се туря. Затуй азъ бихъ молилъ, думата „епилепсия“ да се изхвърли. Ако щете, прибавѣте: „да нѣма психически или физически недостатѣкъ, който би му прѣчилъ на службата“. Направѣте го така най-добрѣ.

И. Гешовъ: Г-да народни прѣдставители! По чл. 3 бихъ искалъ да обърна вниманието ви върху неясната редакция на алинеята, за която и понапрѣдъ говорихъ. Право на г. министра е да приеме моя възгледъ или да го отхвърли и той го отхвърли. Но при мотивирането на това отхвърляне той употреби такива аргументи, които, нека ми бжде простено да го кажа, доказватъ точно противното на това, което той искаше да каже. Той заяви, че приелъ поправката на г. Д-ръ Моллова въ комисията, поправка, направена вслѣдствие на разговора, който имахъ съ него, да се тури „неизлѣчими болести“; но това е противъ цѣльта, която се гони, г-нѣ министре, защото и двѣтѣ болести, за които говорихте, сж излѣчими. Вземѣте единъ специалистъ като Charle Daremberg. Първото нѣщо, което той казва за туберкулозата, е, че тя е излѣчима. И въ санаториумитѣ, въ Германия особено, дѣто се направиха толкова санаториуми на разнски на Krankheitsversicherungskassen сир., на каситѣ

за болни работници, иматъ вече блѣстящи резултати — 66% се изцѣляватъ. Тогава съгласѣте се, че не може единъ добросъвѣстенъ лѣкаръ да подпише едно свидѣтелство, че еди-кой си не може да бжде чиновникъ, защото страда отъ туберкулоза, като знае, че тая болестъ е излѣчима, особено въ първата си фаза. Ние знаемъ нѣкои наши приятели, които сж страдали отъ туберкулоза въ първата фаза и сж се излѣкували. Колкото за сифилиса, цѣлиятъ свѣтъ знае, че е излѣчимъ. Но той е най-опасниятъ, може би, въ своята заразителна форма. Въ моето прѣдложение азъ не изключвахъ туберкулозата и сифилиса, азъ ги изброихъ. Друго-лче, пакъ казвамъ, можемъ да дадемъ поводъ на едно екивокиране, какъ да кажа, на едно неясно разбиране, какво е искалъ законодателятъ като е казалъ „неизлѣчими прилѣпчиви болести“. Колкото за епилепсията, че г. министърътъ нѣмаше право, доказва и това, че въ сжщия законопроектъ за чиновницитѣ по гражданското вѣдомство, внесенъ лани отъ г. министъръ Сарафова, тия думи въ тал алинея ги нѣмаше. И много справедливо бѣше това мълчане относително до епилепсията, защото азъ пакъ повтарямъ, и г. Бобчевъ тъй сжщо говори по този въпросъ, че епилепсията въ лекитѣ си форми е болестъ, която не може да прѣпятствува да се приеме единъ човѣкъ за чиновникъ и да остане за чиновникъ на това мѣсто. Има една форма епилепсия, която се нарича aura epileptica, която е като едно духане, което отива отъ прѣститѣ къмъ главата, и която е лека. Питамъ ви, моля ни се: трѣбва ли да се изключва единъ човѣкъ отъ държавна служба, който има болестта епилепсия въ леката си форма? Та за тоя въпросъ, азъ мисли, че и г. министърътъ трѣбва да се съгласи съ мене. Дори и ако не приема редакцията ми, нека прѣдложи друга въ сжщата смисълъ. Азъ не казвамъ, че хора съ физически и психически, които прибави г. Бобчевъ, недостатѣци трѣбва да се приематъ, ако туй ги прави невъзможни да изпълняватъ службата си. Моля ви се, г-да, на единъ човѣкъ съ една рѣчка това може да му прѣчи, на единъ човѣкъ глухъ съ едното ухо или кжсгледъ или куцъ тъй сжщо туй може да му прѣчи. Но вие не искате да кажете да се изключи отъ служба, ако само му прѣчи, а искате да кажете, ако го прави неспособенъ за работа. Е добрѣ, ако искате да кажете това, турѣте го тамъ. Г-нѣ министърътъ спомена и за медицинско свидѣтелство. И въ законопроекта не е казано никѣдѣ, че трѣбва да има медицинско свидѣтелство. Поне това трѣбваше да се каже. А пъкъ колкото за това, което г. министърътъ забѣлѣжи, че когато дойдемъ до чл. 40, тогава можемъ да говоримъ за тоя въпросъ, за алинея d именно, не знамъ какъ ще можемъ да направимъ това тамъ. Защото и азъ съмъ съгласенъ и всички сме съгласни, че не може да остане единъ чиновникъ на служба, когато е заразенъ отъ една тежка форма на болестта туберкулоза или заразителенъ сифилисъ. Тогава трѣбва пъкъ съ-

вършено нова редакция да се направи. Затуй азъ мисля, че г. Министерътъ на Вътрѣшнитѣ Работи ще направи добръ да обсъди отново въпроса и да приеме една нова форма, защото ще бжде печално, ако се потвърди това, което каза г. Шивачевъ вчера, а днесъ и г. Шипковъ, че този законъ въ сегашната си форма не отговаря на цѣльта си и не ще бжде добръ ако се гласува и приеме безъ коренни измѣнения.

Д. Цанковъ: Азъ искамъ да направя бѣлѣжка на г. Бобчева, който е добъръ християнинъ, а пъкъ ние знаемъ, че въ християнскитѣ държави държатъ християнски моралъ, а християнскитѣ моралъ е туй, че всѣкога прощаватъ на болнитѣ. Споредъ него онзи, който е сгрѣшилъ, нѣма надежда да се поправи и да отиде въ рай. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Папата ще му даде билетъ.) Може би моралътъ на г. Бобчева да е такъвъ, но работата е, че християнскитѣ държави се отличаватъ съ това, защото държатъ морала на евангелието. А пъкъ евангелието казва, че когато Богъ опрости, той отива въ рай. Може да бжде най-лошиятъ човѣкъ, но когато го прости Богъ, той отива въ рай. И у насъ общиятъ законъ казва, че единъ, който е наказанъ за едно прѣстѣпление, е лошъ човѣкъ, обаче, когато законътъ го реабилитира, тогава може да се приеме пакъ за добъръ човѣкъ. Така щото, добръ се е направило туй, като се е казало въ закона, че щомъ нѣкой е реабилитиранъ, трѣбва да се приеме.

С. С. Вобчевъ: Ама туй е турено.

Д. Цанковъ: Ама Вие казвате, и да е реабилитиранъ, нѣма право да бжде чиновникъ.

С. С. Вобчевъ: Нѣкой само.

Д. Цанковъ: Да, ама то не е християнски. Въ евангелието се казва, че каквото и да сгрѣшишъ, много ли, малко ли, сѣ е едно; щомъ се раскаешъ, Богъ ти прощава грѣшкитѣ. Затова добръ сж направили като сж турили въ закона, че като се реабилитира нѣкой, трѣбва да се приема.

Н. Шивачевъ: Г-да народни прѣдставители! Днесъ комисията по Вътрѣшнитѣ Работи се събра и между другитѣ измѣнения, които прие, тя прие и измѣнението, което азъ прѣдложихъ въ миналото засѣданіе, а именно по буква б — не само тѣзи, които сж освободени отъ военна повинностъ, но и тѣзи, които сж отложени. Обаче г. докладчикътъ липсваше, отсъствувааше отъ комисията и затова не можеше да стане. Но мисля, че г. министърътъ ще го прѣдложи и ще се приеме.

Министъръ А. Людскановъ: Азъ го казахъ.

Н. Шивачевъ: Колкото се касае до тѣзи въпроси, които повдигна г. Гешовъ, дѣйствително, ако

ние влѣземъ да разискваме тѣзи въпроси наностранно, болеститѣ сж единъ лабиринтъ и, ако вземемъ да ги изброяваме всички, то ще бжде съвършено невъзможно и, вънъ отъ това, надали ще можемъ да се съгласимъ. Тукъ се указа на 2—3 болести, и както виждате, по тѣхъ не можемъ да се съгласимъ. Г-нъ Гешовъ прѣдполага, че туберкулозата е излѣчима, защото въ нѣкой си извѣстенъ санаториумъ 66% се излѣкували, когато общото мнѣние е върното, не само нашето, но и общоевропейското, и тѣзи медици, които се занимаватъ съ лѣкарската наука, сж на мнѣние, че за туберкулозата досега, по крайней-мѣръ, не е намѣрено едно радикално срѣдство за да може да се излѣкува. Казватъ, че за първата стадия има извѣстно локализиране, едно — какъ да го кажа — завардване, може би, на мѣстото, за да не може да прогресира. При втората стадия може да се каже друго. Но, въ всѣки случай, надали му е даже мѣстото тукъ да говоримъ върху туй, защото трѣбва да извикаме на помощъ всички капацитети по медицината, за да можемъ да се произнесемъ. Но, въ всѣки случай, виждате, че още на първия часъ противорѣчията се явяватъ. Нѣма нужда тукъ да се простираме. Вие знаете опита даже на Германския императоръ, който искаше да фаворизира Д-ръ Коха, ми се чини. Тоя нещастникъ бѣше работилъ около 20 години и бѣше намѣрилъ микроба на туберкулозата, както знаете, съ редъ опити. И, може би, ако не бѣше бързината, съ която искаше Германскиятъ императоръ да се прочуе германската империя, досега пакъ щѣхме да го имаме. Но фактътъ си е фактъ, че днесъ-заднесъ ние нѣмаме едно окончателно рѣшение по този въпросъ и, ако викате 5 души лѣкари, азъ вървамъ, че петимата ще ви кажатъ, че туберкулозата е неизлѣчима.

Т. Теодоровъ: Глупостта е неизлѣчима болестъ!

Н. Шивачевъ: Това е да си говоримъ шегъ. За глупостта, г-нъ Теодоровъ, нѣма опрѣдѣлено мѣсто. Вие можете да мислите, че сте най-умниятъ човѣкъ, но казватъ другитѣ, че сте най-глупавиятъ, и обратното. За това нѣма опрѣдѣленъ масщабъ, опрѣдѣленъ критеріумъ, по който да се измѣрва умността или глупостта на хората. Толкозъ на Вашия въпросъ. Азъ не съмъ Ви оскѣрбилъ, г-нъ Теодоровъ, не съмъ Ви апострофиралъ, така щото ще моля да бждете търпѣливъ.

Т. Теодоровъ: Ама азъ не казвамъ за Васъ, а казвамъ изобщо.

Н. Шивачевъ: Още повече че ние разискваме единъ въпросъ наученъ, който нѣма никаква свръзка съ никаква партия.

Да вземемъ сега втората точка, за сифилиса, напр. Азъ мисля, че тамъ вече за стадии не можемъ да говоримъ. Още при първия знакъ на заразяване

отъ тази болестъ, особено на мекитѣ части, които сѣ най-лесниятъ, най-добриятъ проводникъ на микробитѣ, сѣ пиене на вода или сѣ лъжица, или сѣ вилица и пр. и пр., тя е опасна. Слѣдователно, и дума не може да бѣде, и общеприетъ принципъ е въ медицината, че тя е една отъ най-заразителнитѣ болести.

Сега остава за третата да кажа нѣколко думи. Въпросъ се явява за епилепсията. Нѣма нужда да описвамъ — добръ забѣлѣжи и почитаемиятъ г. Министръ на Вътрѣшнитѣ Работи, — самото спомнуване отъ единъ човѣкъ, който има понятие какво ще каже епилепсия, отъ разказитѣ, които е чулъ отъ другитѣ хора, е достатъчно да произведе едно сътресение върху него. По моето мнѣние, както азъ разбирамъ, за тази стадия, за която искаше да говори г. Гешовъ, и дума не може да бѣде. При първоначалното появяване сѣ малки признаци, за които каза г. Гешовъ, докторътъ аслѣ не може да констатира, че този човѣкъ има епилепсия. Епилепсията ще се констатира тогава, когато лицето падне въ несвѣсть, изгуби своето съзнание, извѣстна гѣна се появи изъ устата му — редъ движения, които нѣма да изброявамъ тукъ. И ако докторътъ не слѣди за този пациентъ, менѣ ми се чини, че докторътъ не може при пръвъ погледъ, даже при едно издирване отъ недѣля, двѣ, да узнае болестъта му, защото, както знаете, епилепсията нѣма опрѣдѣлено врѣме на явяване — едни падатъ на единъ мѣсець, други на 2 мѣсеца, други на 3 мѣсеца, други на 6 мѣсеца. Точенъ процесъ, така да се каже, по който слѣдва тази болестъ, въ науката досега, по крайней-мѣрѣ, нѣма, защото сѣ много видове и не можемъ да знаемъ X или Y отъ кой видъ е, за да можемъ да кажемъ този човѣкъ дали е въ шестия или въ петнадесетия, или въ двадесетия день подиръ отъ епилепсията. Ето защо менѣ ми се чини, че за тѣзи случаи и дума не може да бѣде, че ако докторътъ даде нѣкому свидѣтелство, че е здравъ, а другаритѣ му констатираатъ, че той страда отъ епилепсия, естествено, ще го уволнятъ. Тѣй че, тази опасностъ ни най-малко не трѣбва да има г. Гешовъ. (Г-нъ С. Калчовъ го прѣкъсва.) Моля Ви се, Вие може да сте кандисали, но азъ не съмъ кандисалъ.

По другия въпросъ, който повдигна г. Бобчевъ, азъ съмъ длъженъ да призная, може би, за пръвъ пътъ, че ние се съгласяваме съ него.

М. Маджаровъ: То е хубаво.

С. С. Вобчевъ: Много съжالياвамъ. (Смѣхъ).

Н. Шивачевъ: Може би азъ да съжالياвамъ по-много, но така е дошло; истината си е истина.

С. С. Вобчевъ: Много съжالياвамъ! Иде ми дори да се откажа отъ мнѣнието си!

Н. Шивачевъ: Свободни сте. Дѣйствително, опасна игра ще бѣде, като се знае колко лесно

става реабилитирането на нашитѣ прѣстѣпници, да се допусне, че извѣстно лице, като извърши редъ прѣстѣпления, за които говори чл. 3 въ своитѣ подробности, и слѣдъ реабилитирането му, да вземемъ християнското начало, което нашиятъ уважаемъ прѣдседателъ г. Цанковъ взе, и да кажемъ, че има право наново да постѣпи на служба. Моето мнѣние е, че това е една опасна игра. Вземѣте единъ злоупотрѣбителъ, да кажемъ, на държавни пари. Билъ е ковчежникъ, открадналъ е извѣстно количество пари, осѣждатъ го, изтѣрѣва си наказанието, минаватъ цѣлъ редъ години, става добъръ, скроменъ гражданинъ, даватъ му и свидѣтелство, минава опрѣдѣленитѣ инстанции за своята реабилитация или понѣкога прѣскача тия инстанции, дохожда въ Народното Събрание и възстановяватъ му се правата.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Народното Събрание не възстановява, а апелативнитѣ сѣдилища.

Н. Шивачевъ: Моля г. докладчика да има търпѣние и послѣ може да ми отговори. Дѣйствително, въ наказателния законъ е точно опрѣдѣлено кой дава тази реабилитация, но ние, когато не можемъ по обикновенъ начинъ, амнистия правимъ. У насъ, обикновено, когато амнистираме нѣкого, ние хвърляме едно черно було върху неговото минало и този човѣкъ излиза като ангелъ, както е билъ прѣди осѣждането. Нѣма нужда да влизаме въ тѣзи подробности. Така щото, да вземете такъвъ човѣкъ, който е открадналъ държавни пари, да го турите наново, макаръ чрѣзъ реабилитация, на държавна служба, каквото щете да кажете, и азъ съмъ християнинъ, обичамъ християнскитѣ правила, но, какъ да кажа, ще бѣде опасна игра. Ето защо азъ мисля, че безъ да правимъ тълкуване, по-добръ ще бѣде, ако г. Министрътъ на Вътрѣшнитѣ Работи се съгласи да се даде тълкуване въ смисълъ: понеже нищо не е казано по-долу, а само се казва, тѣзи, които сѣ въ несъстоятелностъ, ако се реабилитиратъ, да имъ се дава; за другитѣ, които сѣ осѣдени за тѣзи прѣстѣпления, да се разбира, че никаква служба наново не може да имъ се даде.

Вие ще кажете, че Народното Събрание ще бѣде много жестоко. Сега, думата „жестокостъ“ има двойка смисълъ. Тукъ, менѣ ми се чини, не може да се прииспособи думата „жестокостъ“, а трѣбва да се каже „строгостъ“. Народното Събрание, когато ще съставлява законъ за чиновницитѣ, трѣбва да има прѣдъ видъ, какви дѣла, колко хиляди дѣла и колко хиляди лева отъ държавната хазна сѣ злоупотрѣбени и мнозина отъ тѣзи прѣстѣпници, по единъ или по другъ начинъ, сѣ минали прѣзъ паежината, безъ да сѣ закачени тѣхнитѣ крака. Вие знаете, че Касационниятъ Сѣдъ разсѣждава, че този чиновникъ, на когото е направена ревизия и се окаже, че нѣма 10.000 л., ако, казва, ги е внесълъ прѣди повдигането на углавното прѣслѣждане, той се счита, че никакво злоупотре-

трѣбление не е направилъ. И редъ други работи, които нѣма нужда да повтарямъ. Е добръ, ако подобно нѣщо ние допуснемъ — и безъ това то се практикува и рѣдко се случва прѣстѣпниците да се осѣждатъ, — прѣстѣпникътъ ще може слѣдъ 2-3 години наново да постѣпи на служба, благодарение на това, че партията го фаворизира и пр.

Ето защо азъ мисля, че тѣзи, за които говори буква г, за тѣхъ ново постѣпване на служба не може и не трѣбва да се допуска.

Тѣзи сж краткитѣ бѣлѣжки, които имахъ да направя по чл. 3 отъ закона. Но азъ поддържамъ пакъ своето мнѣние, че благодарение било на бързината или други работи, както ще видите, въ сѣщия членъ се говори за злодѣяния, и види се то е трѣбвало да остане по-назадъ, но въ всѣки случай Народното Събрание го гласува.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Нѣколко думи, г-да! Комисията е оставила думата „неизлѣчима“. Менѣ ми се чини, че като изхвърлимъ думата „неизлѣчима“, удовлетворява се и това, което г. Гешовъ иска, и това, което другитѣ господа искатъ. Да се не забравя едно нѣщо, че този законъ се отнася споредъ послѣдния членъ къмъ тия, които занаяпрѣдъ ще бждатъ чиновници. Заразителнитѣ болести сж изцѣрими и неизцѣрими. Сега, ако туримъ „неизлѣчима“, ще излѣзе, че тия, които страдатъ напр. отъ сифилисъ и пр. болести, които могатъ да се излѣкуватъ въ една или двѣ години, могатъ да бждатъ чиновници. Нѣма, слѣдователно, да се постигне това, което се гони съ този пунетъ отъ чл. 3. Сега, казваме така. За да не може дадениятъ боленъ чиновникъ да зарази тия свои другари или тия отъ гражданитѣ, които сж въ съприкосновение въ случая съ него, ние казваме, че тия, които иматъ заразителна болестъ, не могатъ да бждатъ чиновници. Но ако изхвърлимъ думата „неизлѣчима“, тогава и този, който страда отъ краста, ще трѣбва да се уволни; тя може да се излѣкува въ 2-3 мѣсеца, но може да зарази други. Затова, ако изхвърлимъ думата „неизлѣчима“, въпросътъ се разрѣшава по-добръ. Когато азъ съмъ боленъ, а искамъ да стана чиновникъ, когато подамъ заявление на министра, той нѣма да ме назначи, щомъ той види, че азъ страдамъ отъ известна болестъ. Какво ще правя азъ тогава? Ще отида да се лѣкувамъ и, когато дойда излѣкуванъ, ще бжда назначенъ. Та, азъ ще моля г. министра, за да се рѣши този въпросъ тѣй, споредъ мене по-добръ е да се съгласи да се изхвърли думата „неизлѣчима“ и да се остави само думата „заразителна“. Ще излѣзе, че тия, които страдатъ отъ заразителни болести, не могатъ да бждатъ чиновници, докато не се излѣкуватъ и не прѣдставятъ удостовѣрение, че сж здрави.

Министъръ А. Людекановъ: Азъ съмъ съгласенъ,

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Г-нъ докладчикъ, Вие докладвате мнѣнието на комисията или свое мнѣние?

Докладчикъ С. Вурмовъ: Това е мое мнѣние.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Тогава ще направите прѣдложението си като народенъ прѣдставителъ, а не като докладчикъ.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Най-сетнѣ, азъ го казвамъ като прѣдставителъ Вурмовъ.

Н. Мушановъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ бѣхъ взелъ думата по-напрѣдъ и се отказъхъ отъ нея, защото мислѣхъ, че въпросътъ, който вчера дебатирахме, се уясни въ комисията. Но въпросътъ за тѣзи, които прѣдвиждаме ние въ алинея г на чл. 3 отъ закона, могатъ ли да бждатъ чиновници слѣдъ реабилитацията или не, ми се вижда единъ много важенъ въпросъ, който трѣбва тукъ да си уяснимъ. Истина, азъ снощи бѣхъ, на това мнѣние, противно на г. Вобчева, че всички, които сж осѣдени, изброени въ алинея д, могатъ да бждатъ чиновници, слѣдъ като се реабилитиратъ. Искамъ сега това мнѣние да съпоставя съ нѣкои разпоредби на наказателния законъ, за да видимъ правъ ли съмъ за това, което съмъ поддържалъ, защото въпросътъ носи вода и може сериозно всѣки да се съмнѣва. Прѣди всичко ще забѣлѣжа, че за реабилитацията по нашия наказателенъ законъ има два члена, които могатъ да ни интересуватъ. Првъ е чл. 88. (Чете.) „Всѣки осѣденъ за прѣстѣпление съ лишение отъ граждански права и който е прѣтърпѣлъ наказанието си или е билъ помилванъ, може да бжде възстановенъ въ правата си“. Слѣдователно, излиза, че за да може нѣкой да се възстанови въ правата си, трѣбва да му сж били отнети съ присѣда, а ако не сж били отнети, реабилитацията нѣма какво да възстановява. Ето, да ви прѣдстави единъ случай за една кражба, малка кражба, и осѣдениятъ нѣма да бжде лишенъ отъ правата си. (Ю. Теодоровъ: За кокошарство.) За кокошарска напр. По чл. 30 той нѣма да бжде лишенъ, обаче по буква д ние прѣдвиждаме, че нѣма качеството и способноститѣ да бжде чиновникъ. Слѣдователно, ако съпоставимъ разпоредбитѣ на специалния законъ за чиновницитѣ съ ония на наказателния законъ, излиза, че законодательтъ иска, който е осѣденъ за кражба, да не може да бжде чиновникъ, защото ние нѣма какво да реабилитираме въ него, защото правата му не сж отнети и постановяваме: който е осѣденъ за кражба, не може да бжде чиновникъ. Сега по-нататъкъ, чл. 97 казва: „Възстановението заличава осѣждането и отмѣнява за бждѣще всички лишения отъ права, които сж били слѣдствие на това осѣждане“. Значи, съ този членъ искаме да поддържаме мнѣнието си, че онзи, който не е лишенъ отъ нѣкакви си права, нѣма и нужда да ги възстановява. Краж-

бата, слѣдователно, като прѣстѣпление, което може и да не влѣче отнѣние на права, постановени въ буква *д* въ чл. 3, допуца единъ аргументъ, че прѣстѣпникъ по прѣстѣпления, за които е осѣжданъ, не може да бѣде чиновникъ. По-нататѣкъ сега. Чл. 31 отъ наказателния законъ казва: (Чете.) „Лишениѣ отъ права, изброени въ чл. 30, могатъ слѣдъ изтичането срока на допълнителното наказание отново да упражняватъ ония права, които имъ сѣ били отнети чрѣзъ присѣда“. Слѣдва, че за всички пакъ прѣстѣпления указани въ буква *д*, за лъжливо заклеване, измама, злоупотрѣбление на довѣрие, най-много, което нашиятъ наказателенъ законъ може да направи, то е да имъ отнеме правото прѣдвидено въ чл. 30, допълнително наказание съ срокъ най-много 5 години. Ако единъ човѣкъ е осѣденъ за измама, напр., на двѣ години, лишаването му отъ права може да върви съ прѣстѣплението петъ години максимумъ. Слѣдъ изтичането на 5-годишнината, по чл. 31 на наказателния законъ, по право той се освобождава вече; той, слѣдователно, има тия граждански права, които сѣ му били отнети съ присѣда. Излиза, че когато наказателниятъ законъ се е прѣдвиждалъ и прокарвалъ, искали сѣ въ него да уредятъ този въпросъ, който ние сега съ специаленъ законъ за чиновничеството уреждаме за чиновниците; защото, г-да прѣдставители, алинея първа на члена казва: (Чете.) „Да заема държавна или обществена длѣжностъ изобщо, или опрѣдѣлена длѣжностъ“. Значи, едно отъ лошитѣ, печалнитѣ послѣдствия за прѣстѣпника, туй е първо наказанието да не може да заема държавна служба, нѣщо, което сега прѣдвиждаме и въ закона за чиновниците. Но когато споредъ наказателния законъ туй наказание слѣдва прѣстѣпника само за опрѣдѣлено число години — 5, ние съ специалния законъ за чиновниците трѣбва да разрешимъ: искаме ли да го поставимъ въ съгласие съ наказателния законъ, или мълчеливо искаме да отнѣнимъ разпорѣжданията на наказателния законъ и да създадемъ по-строги наказания допълнително за всички прѣстѣпления прѣдвидени въ буква *д* спрѣмо длѣжностни лица. Ако ли ние сме съгласни съ чл. 30, отнемането права, като допълнително наказание за извършени прѣстѣпления, трѣбва да приемемъ, че само въ тия срокове, прѣдвидени въ наказателния законъ, чиновникътъ може да бѣде лишенъ отъ права. Но веднажъ изтекать ли тия години, въ които продължава туй отнемане на права, по чл. 31 прѣстѣпникътъ сдобива всички права, които е ималъ той. И по тоя начинъ, слѣдователно, трѣбва да разбираме буква *д* отъ новия законъ, че за прѣстѣпления, напр., лъжливо заклеване, кражба, измама, злоупотрѣбление на довѣрие, въобще прѣстѣпления, които даватъ наказания по чл. 30, слѣдъ изтичането на 5-годишния срокъ възстановяватъ се по чл. 30 отъ наказателния законъ въ правата си; слѣдователно, тѣ могатъ да бѣдять чиновници, ако изрично не постановимъ, че за прѣзъ цѣлия си животъ тѣ не могатъ да бѣдять чиновници; въ

съгласие съ чл. 30 отъ наказателния законъ по-голѣмъ срокъ не може да се опрѣдѣли, ако изрично срока не постановимъ.

Искахъ да съпоставя тия разпорѣждания на наказателния законъ съ новитѣ разпорѣждания въ закона за чиновниците, за да може най-подиръ да се уясни всичко каквото мислимъ. Ако приемемъ, че тѣ трѣбва да тѣлкуваме по чл. 30, като добавъчно наказание, тогава реабилитацията, която е възстановление на права, не може да има значение, защото по чл. 31 лишениѣ отъ права слѣдъ изтичане на срока си ги сдобиватъ. Въпросътъ е, слѣдователно, да съпоставимъ разпорѣдбитѣ на чл. 31 съ реабилитацията отъ наказателния законъ и съ онуй постановление, което ние трѣбва да вземемъ. Г-да прѣдставители, за мене тази материя сега особено се разбърка, защото за мене е странно едно отъ социално гледище: да осѣждашъ единъ човѣкъ на единъ мѣсецъ затворъ за кражба въ 21-годишнината му и да го осѣдишъ само затуй, защото е осѣденъ на единъ мѣсецъ за кражба, прѣзъ цѣлия си животъ да не може да заема никаква обществена длѣжностъ. (К. Мирски: Държавна.) Истина, ще кажатъ, че кражбата е позорно прѣстѣпление. По мое мнѣние, има много по-позорни прѣстѣпления отъ това, които не впадатъ въ текста на буква *д* на чл. 3, а по мое убѣждение нѣма друго, което да зависи по-много отъ социално-економическото положение на прѣстѣпника, отколкото кражбата. Ето единъ човѣкъ, който въ продължение на 5 години, при измѣнение общественитѣ условия, става единъ отъ поредъчнитѣ хора. На какво основание трѣбва да се примѣни такава много голѣма строгость, за да се осѣди единъ човѣкъ да не може да служи на държавата въ продължение на 60 години, само защото е билъ осѣденъ на единъ мѣсецъ затворъ?

И. Георгиевъ: Нека не краде; не е само тамъ на държавната трапеза хлѣба.

Н. Мушановъ: Азъ не искамъ да кажа, че прѣстѣпникътъ трѣбва да се поддържатъ. Азъ се съмнѣвамъ, че съ този законъ прѣстѣпникътъ ще се сдържатъ, но казвамъ ви, че като се поставимъ на това гледище, да мислимъ, че единъ човѣкъ, който е осѣденъ на единъ мѣсецъ затворъ на 21-годишната си възраст, е човѣкъ, който прѣзъ цѣлия си животъ не може да се поправи, ако приемемъ това нѣщо, унищожаваме цѣлата система наказателна, която впрочемъ въ наказателния законъ сме признали, защото сме основали института на реабилитацията, т. е. че единъ човѣкъ е поправимъ, за да можемъ да му дадемъ правата, които е изгубилъ чрѣзъ наказанието си. Затова, г-нѣ министри, азъ бихъ прѣдложилъ, слѣдъ като членътъ се прие, цѣлиятъ, въпросътъ, дали слѣдъ реабилитирането имъ прѣстѣпникътъ могатъ да бѣдять чиновници или не, да остане пакъ да го изучимъ, додѣто този законъ се гласува. Г-да прѣдставители, нека не

ни е срамъ, че ще оттеглимъ закона, да го обмислимъ още веднажъ. Азъ мисля, че тая материя е важна, че тя е една материя, която изрично не е поставена въ закона, за да можемъ да го изучимъ още веднажъ, ако искаме изрично да я вишемъ. Ние ще си продължаваме разискванията по закона, нищо нѣма да попрѣчи това, защото ще бѣде съвършено отдѣлно отъ материята на чл. 3, и ние можемъ да го поставимъ като бѣлѣжка на чл. 3. Мисля, че г. министърътъ би могълъ да се съгласи да остане въпросътъ за реабилитацията, а чл. 3 да гласуваме така, както е представенъ сега отъ комисията.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Г-да народни прѣдставители! Буква *д* отъ чл. 3 на закона прѣдизвика толкова разисквания, защото дѣйствително, когато разискваме, не си съставиме ясно понятие какво е законоположението у насъ въ наказателния законъ по реабилитацията и какви тежки послѣдствия има и какво мѣримъ да направимъ съ чл. 3, буква *д*. Нѣма нужда буква *д* да я тълкуваме тукъ сега, защото тукъ законодателствуваме и ние можемъ да ѝ дадемъ ясно значение, каквото желаемъ тя да има и каквото трѣбва да има. Азъ ще си изкажа специално своето мнѣние. Прѣди обаче да кажа специално своето мнѣние, какво трѣбва да бѣде значението на буква *д* отъ статия 3-та на закона, ще направя единъ много краткъ разборъ на реабилитацията по наказателния законъ. Статиитѣ, които чете г. Мушановъ, трѣбва да се разбиратъ така, че реабилитацията настѣпва за лишениитѣ отъ граждански и политически права не само произнесени съ присѣдата на углавния сѣдъ, ами каквито лишения правятъ и всички специални закони. Това разбира статия 97-а отъ наказателния законъ, дѣто се казва, че реабилитацията има значение да заличи всички лишения отъ граждански и политически права. Защото лишенията отъ граждански и политически права не се прѣдвизждатъ само въ наказателния законъ, г-да народни прѣдставители, а и въ други специални закони. Азъ ще ви посоча и слѣдующето. Чл. 7 отъ закона за адвокатитѣ казва слѣдующето: „който адвокатъ бѣде осѣденъ за злоупотрѣбление на довѣрие, той не може да бѣде адвокатъ, обаче, реабилитиранъ веднажъ единъ адвокатъ, който е осѣденъ за злоупотрѣбление на довѣрие, той пакъ си бива адвокатъ“. Значи, лишенията му по специалнитѣ закони може да бѣдатъ реабилитирани и заличени съ общата реабилитация на нашия наказателенъ законъ. Тя може да настѣпи по много начини. Може лишението да надминава 5 години, може лишението и три години да бѣде, когато нѣма нужда отъ реабилитация, защото тя настѣпва съ изтичането на срока отъ самото лишение, съ прѣкратителното условие на срока — изтича срокътъ, тригодишентъ, за колкото е билъ лишенъ, и той се възстановява въ правата си. Но има лишения отъ граждански и политически права за 10 години. Слѣдъ изтѣрпяване на наказанието — има за 6, има за 10, има и за

15 години — какво става тогава? Ако изпълнява условията за реабилитация слѣдъ изтѣрпяване на наказанието и мине срокътъ за реабилитация и настѣпватъ другитѣ за реабилитация условия, той може много по-рано да се реабилитира отъ срока, прѣдвиденъ въ присѣдата на сѣдилището. Слѣдователно, такава е теорията на реабилитацията. Още по-нататкъ ще отида. Реабилитацията, г-да народни прѣдставители, трѣбва да я приемемъ вълнѣнъ, съ всичкитѣ нейни широки послѣдствия. Въ нашето общество не може да има хора отъ двѣ категории: едни, като иматъ всички права граждански и политически, да могатъ всѣка служба получи, а други до животъ да сѣ лишени отъ тѣзи права. Тази аномалия въ модернитѣ общества, въ общества, които социалнитѣ условия ги схващатъ правилно, по-правилно тѣй да кажа, не само отъ християнство, както каза г. Цанковъ, но и по правилата на цивилизацията, не може да има хора, които до животъ да бѣдатъ лишени отъ извѣстни права. (Нѣ кой отъ прѣдставителитѣ: Да не е кралъ!) Ония лица, които чухъ да казватъ: „да не е кралъ“, и искатъ да остане прѣзъ цѣлия си животъ така, ще постигнатъ тѣкмо противното на онова, което тѣ мѣрятъ съ такива изявления. Ако вие заличите правото на покаяние на единъ прѣстѣпникъ и приемоте да го клеймите, че прѣзъ цѣлия животъ трѣбва да бѣде прѣстѣпникъ, недѣйте мисли, че, като казвате: ти си прѣстѣпникъ, азъ не ви ща, защото вие сте крали, че добро правите на държавата. Напротивъ, вие правите по-злѣ. Тѣй той е лишенъ отъ едно, второ и трето срѣдство за животъ и прѣхрана и по този начинъ го карате да дири прѣхраната си въ прѣстѣпленията. Вие, които сте чели знамението съчинение на Викторъ Хюго съ неговия Жанъ Валжанъ, знаете защо е той роптаалъ, — защото въ душата си той е билъ покаянъ, защото въ душата си той е билъ поправенъ, но обществото го рита отъ себе си. И затова, ако не бѣше тая велика душа у него, ако не бѣше поправенъ въ душата си, той можеше да стане пакъ прѣстѣпникъ. Това мѣрите вие, г-да народни прѣдставители, ако мислите, че не трѣбва единъ прѣстѣпникъ да се реабилитира. Вие мислите, че интереситѣ частни сѣ по-малки, защото тѣ могатъ да бѣдатъ писари при единъ търговецъ, а не могатъ да бѣдатъ старши стражари и пристави, защото тия длѣжности вие ги турате по-високо отъ интереситѣ на гражданина. Той може да бѣде писаръ въ една търговска контора, а не може да бѣде писаръ напр. въ околийското управление въ Габрово. Ами надеждата за поправка и покаяние не трѣбва да заличаваме отъ душата на човѣка, защото по-голъмо обществено зло ще постигнете, намѣсто да го изгоните отъ обществото. Послѣ, и това е едно правило на модерното законодателство, въ наказателното право. Ами ако има цѣли поправителното наказание, най-благородни цѣли, тѣ се постигатъ и съ реабилитацията. Ние трѣбва да я приемемъ, г-да народни прѣдставители! Великитѣ думи на Наполеона, когато

ставаше дума въ Франция, че имало хора, останали тъй до животъ лишени, великитѣ думи на Наполеона при разискването на общия граждански кодексъ, макаръ той да не бѣше юристъ, но като гений, който схващаше много добръ, много правилно общественитѣ отношения, убѣдиха най-голѣмитѣ юристи да се съгласятъ, че лишение до животъ не бива да има. Тѣй щото, по принципъ, трѣбва да приемемъ реабилитацията.

Сега, пита се: защо сѣ тѣзи двѣ положения въ нашия законъ за чиновницитѣ: буква *д* и прѣдшествующата, дѣто се казва: лишениотъ отъ граждански и политически права не могатъ да бѣдатъ чиновници; не могатъ да бѣдатъ чиновници и тѣзи, които сѣ осѣдени по прѣстѣпленията, прѣдвидени въ буква *д*? Това е една законодателна прѣдвидливостъ, г-да прѣдставители! Защо? Защото по прѣдшествующата буква само по себе си иде лишението: сѣдѣтъ го лишава по силата на своята присѣда; а по послѣдующата може да не го лишава — има случаи, дѣто не може да го лиши. Но, прѣдъ видъ на специалното естество на прѣстѣплението и ако сѣдилицето не го е лишило; той не може да бѣде чиновникъ; ако иска да бѣде чиновникъ, ще чака 5 години, изправително положение да мине, а слѣдъ петата година, макаръ че не е билъ лишень, като вземе реабилитация, ще се реабилитира и тогава ще може да стане чиновникъ. Така напр., има обсебване или присвоиване на чужди пари. Ако сѣ по-малко отъ 300 л., никакви лишения не се полагатъ, но това обсебване, макаръ и по-малко отъ 300 л., буква *д* го визира и казва: ти си открадналъ макаръ и по-малко отъ 300 л., но ти си съмнителенъ чиновникъ зарадъ мене; азъ ще чакамъ реабилитацията, да бѣдешъ реабилитиранъ слѣдъ петъ години и послѣ ще те приема за чиновникъ. Така като разбираме тѣзи положения, много лесно ще одобримъ тѣхното стояне въ закона. Ако тѣзи прѣстѣпления въ буква *д* повлѣкатъ слѣдъ себе си и лишение по присѣда, ще попаднемъ на прѣдшествующата буква. Ако такива лишения не фигуриратъ въ присѣдата на чиновника по буква *г*, ще попаднемъ на буква *д*, макаръ че не е лишень. Ние ще чакаме реабилитацията, за да се назначи на служба. Ето защо се оправдава съществуването и на буква *д* въ настоящия законопроектъ. Така трѣбва да я разбираме.

Сега, поражда се другъ единъ въпросъ отъ г. Бобчева, а, може би, и г. Мушановъ е наклоненъ къмъ неговото мнѣние — г. Бобчевъ прѣдлага — не си изказва мнѣнието — да се уясни положението; а пъкъ г. Мушановъ навѣрно клони къмъ едно по-положително изброение случаитѣ въ буква *д* — да си кажемъ мнѣнието: желаемъ ли да приемемъ чиновници, макаръ и осѣдени за прѣстѣпления, като фалшифициране и пр., желаемъ ли да ги приемемъ слѣдъ реабилитацията, или желаемъ до животъ да ги оставимъ така.

Н. Мушановъ: Не, кое трѣбва да приемемъ по-рано.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Простѣте, г-да народни прѣдставители! Азъ ви казахъ, че много трѣбва да се карае за това, защото ще направимъ едно социално прѣстѣпление, ако приемемъ да има до животъ лишение. Да не се увличаме отъ това нѣщо — щото да има до животъ лишени хора отъ правата имъ: ще направимъ едно прѣстѣпление къмъ днескашното общество, и къмъ свободата на днескашното общество, и къмъ поправителнитѣ цѣли на наказателнитѣ закони у насъ. Сега, значи, за мене въпросътъ се ограничава въ това: да кажемъ ли изрично слѣдъ буква *д* на статия 3-та отъ закона, че слѣдъ реабилитацията се връщатъ тѣ за чиновници? Нѣма нужда, г-да народни прѣдставители, споредъ мене, защото това, което ви казахъ по реабилитацията, че вече нашиятъ държавенъ строй днесъ не допуща такова доживотно лишение, ние ще направимъ така, като че ли се съмнѣваме въ този принципъ на нашето законодателство и го прѣдвиждаме изрично. Освѣтъ това, ще хвърлимъ едно съмнѣние въ надлежитѣ учрѣждения, които за това вече окончателно сѣ установили въ тълкуването. Нѣма апелативенъ сѣдъ въ България днесъ, а и Касационилитъ сѣдъ нѣма никаква друга практика, освѣтъ да казва, отъ каквито специални закони лишението и да бѣде послѣдовало слѣдъ извѣстно прѣстѣпление, веднажъ настаналъ срокътъ на реабилитацията, изпълнени тия условия, реабилитацията настѣпва. Азъ ще ви кажа единъ прѣсенъ примѣръ, който разрѣши общото събрание на Касационния сѣдъ и всички у насъ вече сѣдебни учрѣждения сѣ съгласни въ това. Единъ осѣденъ като сѣдебенъ слѣдователъ за изтезания, не, за взятковземания и за злоупотрѣбления съ командировки, за да извлѣче пари отъ държавата, този човѣкъ слѣдъ реабилитацията иска да стане пакъ адвокатъ. Имаше съмнѣние у единъ сѣдъ; той казва, че реабилитацията не възстановява правата, отнети нему съ чл. 7 отъ закона за адвокатитѣ — той не може да бѣде адвокатъ. Касационниятъ сѣдъ въ общо събрание разрѣши този въпросъ и вече сѣдилицата въ това отношение не се съмнѣватъ, че реабилитацията е поголовна въ най-широкия смисълъ на думата, че лишението, прѣдвидено въ чл. 7 на закона за адвокатитѣ, макаръ и да стои това лишение въ закона — споредъ него този човѣкъ бѣше лишень до животъ, — заличи се това лишение и човѣкътъ си е днесъ адвокатинъ. Така трѣбва да се разбира, г-да народни прѣдставители, като се остави статията така, като се съгласимъ върху това положение всички тукъ, защото трѣбва да се съгласимъ, че за такъвъ единъ принципъ нѣма нужда да прѣдвиждаме слѣдъ буква *д* нѣкакво друго обяснение. Ще ни обвинятъ, г-да народни прѣдставители, въ казуистика и въ страхъ, каквато се вижда и въ турското законодателство, дѣто слѣдъ всѣка статия се вижда примѣръ. Ще ни обвинятъ въ невърно, въ неумѣло законодателствуване, ако направимъ такава една бѣлѣжка слѣдъ буква *д* на

чл. 3 отъ законопроекта. Това не трѣбва да допуснемъ. Това възстановление трѣбва да се уговори изрично. Защо? Защото за банкрутството, за несъстоятелността има съвсѣмъ специаленъ начинъ за възстановяване.

К. Мирски: Нѣма споръ за него.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Да, и за това то е тамъ споменато. Г-нъ Шивачевъ каза одеѣ, че хората, които злоупотрѣбятъ пари, държавата трѣбва да плаща за тѣхъ. Що ще ни спомогне възстановлението, когато човѣкътъ е излялъ паритѣ? Това е възражението. Види се, той не е челъ всички правила за възстановлението. Той трѣбва да знае, че всичкитѣ щети и загуби, които единъ чиновникъ е направилъ, за да бѣде възстановенъ, трѣбва да ги плати. Ако на държавата е злоупотрѣбилъ 1—2 хиляди лева, трѣбва да ги плати; ако на частни лица е злоупотрѣбилъ суми, трѣбва да ги плати.

Н. Шивачевъ: Това нѣщо не съмъ казалъ, но азъ казахъ, какво ще бѣде мнѣнието на обществото, когато Иванъ, който е билъ ковчежникъ, кралъ по-рано, за това осѣденъ и послѣ реабилитиранъ — какво ще бѣде общественото мнѣние за тоя човѣкъ, който дохожда наново да раздава пари?

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Азъ ви казвамъ, че обществото ако има заблуждение, не трѣбва да се реморкираме отъ тия заблуждения, защото принципътъ на покаянието трѣбва високо да държимъ. Азъ даже може да се съмнѣвамъ въ това, което вие мислите. Може би нѣкои сфери въ обществото злобно да прѣслѣдватъ нѣкого до смъртъ съ своитѣ нападки, защото е билъ прѣстѣпникъ, а хората отъ тия сфери не се въодушевляватъ отъ тази хуманностъ, че той може да бѣде поправенъ. Ние нѣма да се реморкираме отъ това мнѣние — ние трѣбва високо да държимъ принципа на реабилитацията. Та, казвамъ, реабилитацията трѣбва да приемемъ въ най-високата ѣ смисълъ и затова да се приеме статията на законопроекта както е, съ мислитѣ, които изказахъ, и върху тѣхъ, вървамъ, всички ще се съгласите.

Л. Дужовъ: Не обяснихте едно нѣщо. Когато единъ човѣкъ го лишавате отъ най-свещеното право, като лежи три мѣсеца затворъ, да не може да бѣде избирателъ, а такъвъ човѣкъ, който открадва съ хиляди лева, искате да му възстановите честта — азъ мисля, че ще бѣде криво.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Такъвъ човѣкъ може да бѣде пакъ избирателъ, като бѣде реабилитиранъ.

М. Такевъ: Дѣдо Лазаре, свещеното писание казва, че и на 12 часѣтъ може да се разкаешъ.

Т. Шипковъ: Г-да народни прѣдставители! Ако вземамъ думата, вземамъ я повечето за да отговори на уважаемия Дрѣновски народенъ прѣдставителъ г. Мушановъ. Много съжалявамъ, че не мога да се съглася нито съ неговитѣ възгледи, нито съ сѣжденията изказани отъ г. министъръ Радевъ. Ние не можемъ и не трѣбва да прокарваме такъвъ законъ за чиновницитѣ, какъвто днесъ-заднесъ сѣществува въ цивилизовани страни като Франция, Англия и Германия. Въ една страна като България, дѣто масата абсолютно не е още готова да възприеме западнитѣ ултралиберални мѣроприятия, нашитѣ законоположения повѣзможностъ трѣбва да бѣдатъ и по-ограничени и въ всичко да отговарятъ на нашия битъ. Главната грѣшка въ нашето законодателство досега се състои главно въ това, че ние слѣпешката сме възприемали западнитѣ закони и сме ги прѣнасяли въ нашата страна, безъ никакви почти измѣнения и безъ да сме взимали въ съображение морално-социално-економическото положение на народа и неговитѣ нужди. Ако вземемъ българския народъ тѣй, както той се прѣдставлява въ самата си грамадна земеделѣческа маса, азъ не мисля че ще бѣда много кривъ, ако кажа, че ние като народъ стоимъ нѣколко вѣка назадъ, въ сравнение съ французкия или английския или германския народи. Ако, прочее, това е така, желателно е, когато приспособяваме белгийскитѣ или английскитѣ, или французкитѣ закони на българския народъ, ние така да ги видоизмѣняваме, щото да отговарятъ на нуждитѣ и на економическо-социалнитѣ условия на българския народъ; иначе тѣзи западни закони ще бѣдатъ повече отъ недоносчета. Когато ние законодателствуваме, трѣбва прѣди всичко да имаме прѣдъ видъ народния битъ, народния характеръ и традициитѣ и нуждитѣ на българския народъ. Ако се спремъ само върху този пунктъ отъ законопроекта, увѣренъ съмъ, че масата на българския народъ, т. е. селското население ще бѣде просто шокирано отъ изказанитѣ обяснения на г. Мушанова и на г. министъръ Радева. Назначаването на държавна служба единъ човѣкъ, който е билъ веднажъ прѣстѣпникъ или развратникъ, или крадецъ, не може да бѣде за простото население нищо друго, освѣнъ разрушение на неговия моралъ.

Н. Мушановъ: Затуй ги най-много търпимъ я.

Т. Шипковъ: Ако бѣхме въ Америка, дѣто населението бѣга отъ държавнитѣ служби, тамъ може да се търпи и позволява това; но ние сме въ България, дѣто и земеделецъ, и търговецъ, и занаятчия, и фабрикантъ напуска занаятието си и иска да стане чиновникъ. Прѣди всичко трѣбва да вземемъ туй положение въ страната прѣдъ видъ. Безспорно е, че българската маса въ голѣмата си численостъ днесъ гледа на чиновничеството като на единственото най-леко и най-добро прѣпитание. Безспорно е така сѣщо, че ние не сме въ онуй поло-

жение, въ което бѣхме прѣди 25 години, когато България се освободи. Тогава ние нѣмахме нито чиновнически персоналъ, нито пъкъ имаме кандидати за служби и тия, които организираха държавата, бѣха заставени да опрѣдѣлятъ голѣми и прѣголѣми заплати, за да заставятъ и търговци, и учители да напускатъ работата си и да станатъ чиновници. Но отъ 25 години насамъ тѣзи условия съвършено сж се измѣнили: днесъ нѣма служба, па било тя и службата на единъ разсилецъ, за която да нѣма отъ 25 до 50 души кандидати. Коридоритѣ на Събранието сж пълни съ кандидати за служби. Всѣки отъ депутатитѣ знае това най-добрѣ. Всѣки единъ отъ насъ трѣбва да получава прѣвъ врѣме на сесията по 100, по 200 и по 300 писма и почти съ всички тѣзи писма се иска ходатайството ни за служби. Тѣзи петиции за служба, наистина, правятъ депутатската длъжностъ много неприятна. При такова едно положение на работата, намъ се налага да бждемъ, колкото е възможно, по-строги въ ценза, който ще изискваме отъ бждщитѣ наши чиновници. Въ туй отношение ние не можемъ да бждемъ достатъчно строги. Помоему, ако има законъ важенъ, то е именно този законъ за чиновницитѣ. Цѣлото население съ години е очаквало внасянето му въ Събранието. Ако трѣбва единъ законъ да се внесе въ Събранието въ една съвършена форма, то е именно този законъ. И законътъ трѣбва да бжде, споредъ мене, колкото е възможно по-строгъ, за да може изведнажъ да спре туй общо течение за служби, което се е проявило въ всичкитѣ съсловия на народа. Азъ бихъ желалъ, ако бѣше възможно, да се отложи законътъ, защото, както виждате, този законъ съставлява нераздѣлна частъ отъ закона за щатовеѣ; а законътъ за щатовеѣ, както е внесенъ, не прѣдставлява нищо друго, освѣтъ единъ прѣписъ отъ бюджета. Освѣтъ това, вие помните хубаво, че и г. Военниятъ Министъръ обѣща, че ще ни внесе и своя законопроектъ за щатовеѣ по неговото вѣдомство, но той още не е внесенъ. Прѣдъ видъ на това положение въ страната и прѣдъ видъ на факта, че ние никогалъ не правимъ закони, които да траятъ повече отъ 5 години, азъ мисля, че ние можемъ и трѣбва да бждемъ туку твърдѣ ясни въ пункта *д* и да постановимъ, щото всѣки единъ, който е прѣстѣжникъ, да не може да бжде чиновникъ; нека да бжде всичко друго, но не и чиновникъ. И прокараме ли подобно постановление, ние изведнажъ ще повдигнемъ морала не само на чиновническия персоналъ, но и морала въ народа. Въ България нѣма още сформировано и кристализирано публично мнѣние, както има въ другитѣ страни. Достатъчно е заради мене да ви припомнимъ само два случая отъ странство. Вие помните случая съ прочутия водителъ Парнелъ; вие помните случая съ най-даровития английски държавенъ мъжъ Съръ Чарлзъ Дилъ. По адресъ на тѣзи двѣ лица английското публично мнѣние, справедливо или несправедливо, ги провини въ едно Донжуанско

прѣстѣпление и, публичното мнѣние помъ ги веднажъ провини и осжди, и двамата трѣбваше да изчезнатъ отъ политическата сцена. Нашето публично мнѣние гледа ли на такова прѣстѣпление съ сжщата строгостъ? (Л. Дуконъ: Сжщо.) Ние гледаме на подобни прѣстѣпления като на най-обикновени нѣща и никакъ не обръщаме внимание на тѣхъ. Вземѣте другъ единъ порокъ — кражбата. Азъ имамъ случай да ви цитирамъ други пакъ единъ личенъ случай по отношение на този прѣдметъ въ Англия. Прѣди 150 г. въ Англия, който откраднѣше една овца, се обѣсваше. Подобна строгостъ на закона и строгото му прилагане направиха английското население да гледа на чуждото имущество като на светиня.

Н. Мушановъ: Тя е важна, но за нея да не приказваме. Той е много обширенъ въпросъ, който инцидентно не се рѣшава тѣй.

Т. Шипковъ: Законътъ за чиновницитѣ, който сега разискваме, ме кара да ви кажа, че ние не можемъ да бждемъ извъпречно строги въ постановленията му. Колкото повече строги бждемъ, толкозъ по-хубаво, особено ако желаемъ да спремъ това разстройство, това разкапване на нашия общественъ моралъ. Прѣди 3—4 недѣли азъ четохъ въ единъ нашъ вѣстникъ, че напослѣдъкъ е билъ намѣренъ единъ манускриптъ отъ 9-й или 10-й вѣтъ прѣди Христа. Въ този ръкописъ, законъ отъ него врѣме, кражбата и лъжата сж прѣслѣдвани и наказвани по единъ най-строгъ начинъ, особено между чиновницитѣ. Е хубаво, въ такова едно положение, въ което се намира българскиятъ народъ, ние не можемъ да бждемъ, освѣтъ извъпречно строги. И азъ искамъ ние да рѣшимъ туку, а не, както г. Радевъ каза, да се остави въпросътъ отворенъ и адвокатитѣ отпослѣ да го рѣшаватъ — не, азъ искамъ въ буква *д* изрично да се каже, че всички тѣзи, които се обвиняватъ за тѣзи прѣстѣпления, да не могатъ да бждатъ чиновници. (Л. Дуконъ: Вѣрно.) Дѣдо Цанковъ може да ми възрази, движущъ се отъ християнско чувство. Но позволѣте ми, уважаемий Дѣдо Цанковъ, да Ви кажа, че ако европейскитѣ държави се движеха отъ християнско чувство, тѣ не щѣха да иматъ нито войска, нито сждилища, нито полиция, нито закони, нито наказания — нали Исусъ Христосъ е противъ наказанието? (Т. Теодоровъ: Нито робство.) — нито робство, както казва г. Теодоровъ. Ние сме хора, които сме живѣли подъ едно робство, което е развивало не добродѣлитѣ на човѣшката натура, а само пороцитѣ. Е хубаво, какъ ще можемъ да въздигнемъ рипарскитѣ добродѣтели на българския народъ, ако не съ строги закони? Прѣдъ видъ на това азъ настоявамъ, изрично да се каже въ буква *д*, за да нѣма отпослѣ отворени врата по адвокатски да се избѣгва отъ него — „никой, който се обвинява и е осжданъ за тѣзи прѣстѣпления, да не може да бжде чиновникъ“.

Б. Мирски: Искате да кажете осъден?

Т. Шипковъ: Който е осъден за такива прѣстѣпления, не може да бѣде чиновникъ.

Относително до бѣлѣжката, която се направи отъ г. Гешова, по тѣзи сѣщитѣ съображения, азъ съжалявамъ, че не мога да бѣда съгласенъ съ него. Нека помнимъ, че въ България ако има рѣдко гении, то извънредни гении, които страдатъ било отъ заразителна болестъ, било отъ епилепсия, било отъ каквото и да било физически недостатѣкъ, тѣзи извънредни гении безъ друго ще се наложатъ на държавата. Стига да имаме единъ деформиранъ гениаленъ генералъ, деформирането му нѣма да му попрѣчи да си пробие пътъ въ врѣме на нужда. Ако не се лѣжа, мисля, че и самъ Наполеонъ страдале отъ епилепсия. Въ България тѣзи болести не сѣ много развити. Има обаче извѣстни болести, които се развиватъ много скоро и много бързо и при настоящитѣ ни санитарни разпореждания, които съществуватъ, цѣли маси хора се заразяватъ, било въ училищата, било въ чиновническитѣ канцеларии. Не сте да не знаете, че имаме вече цѣли села разени отъ тѣхъ. И по този пунктъ ние не можемъ да бѣдемъ, освѣнъ извънредно строги. Право бѣше това, което каза г. министъръ Людскановъ, че „азъ зная земледѣлчески каси, въ които всички чиновници сѣ се разболѣвали, именно защото единъ отъ книговодителитѣ въ тази каса е билъ туберкулозенъ“. Турѣте единъ туберкулозенъ човѣкъ въ една народна библиотека, дѣто отиватъ съ хиляди най-млади сили на народа да черпятъ знания, оставѣте този човѣкъ да реди книгитѣ и вие ще видите, че той ще може да разпространи тази болестъ навсѣкѣждѣ. Въ Европа охраняватъ обществото и взематъ всевъзможни прѣдпазителни мѣрки за да ограничатъ колкото е възможно разпространението на заразителнитѣ болести. Но при насъ, при настоящето разслабено санитарно положение, азъ съмъ за строгостта на закона и съмъ за бѣлѣжката, която г. Мирски направи и която г. министърътъ поддържа, и не съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г. докладчика. Нѣма защо нѣкои отъ насъ да се отегчаватъ, нека разискванията по този законопроектъ взематъ 5 или 10 дена. Нѣма защо бързо да го прокараме. Ако прокараме прѣзъ тази сесия единъ такъвъ законъ, нека го възможностъ допълнимъ, видоизмѣнимъ и, ако не бѣде свършенъ, то поне нека бѣде колкото е възможно по-пълненъ, за да даде едно добро опѣтване и съ врѣме да създадемъ единъ добъръ чиновнически персоналъ въ България. Направимъ ли това, ние ще направимъ едно благодѣяние на страната си.

Прѣдседателствующъ А. Франтъ: Г-нъ Шипковъ, моля Ви се, направѣте писмено прѣдложението си, съгласно чл. 47 отъ правилника.

Д. Цанковъ: На г. Шипкова, който каза, че много кандидати има за служби, че и по тая при-

чина онѣзи, които сѣ били осъждани за нѣкои прѣстѣпления, никакъ да се не взематъ на служба, ще му кажа, че тази причина нѣма да възпрѣпятъ тѣзи хора, които сѣ осъждани, да не ги вземаме за чиновници. Това нѣма да възпре налива на кандидатитѣ. Трѣбва да намѣримъ друго срѣдство.

Второто, казва той, че населението, селянитѣ, щомъ знаятъ, че единъ е билъ осъжданъ за кражба или не знаятъ какво си, тѣ на него гледатъ съ лошо око. Това не е право.

Л. Дуковъ: Право е.

Д. Цанковъ: Не е право. Само партизанитѣ гледатъ така, а християнитѣ, селянитѣ не гледатъ така. Селянитѣ, зная, че и единъ чифутинъ като стане християнинъ, не гледатъ на него лошо. Та и тази причина не е много важна — защото билъ осъжданъ: хората сѣ изложени на грѣшки, може да направятъ прѣстѣпления и послѣ да се разкажѣ.

И. Георгиевъ: Щомъ има тази привилегия и щомъ го опростятъ, той ще каже: азъ пакъ ще открадна и пакъ ще ме опростятъ!

Д. Цанковъ: Азъ ще ти кажа. Той като е простенъ веќе, то не ще каже, че ще се наложи на министра хеменъ да му даде служба.

И. Георгиевъ: Тукъ се създава малко работа за адвокатитѣ.

Д. Цанковъ: Министърътъ, то се знае, ще гледа дали е нѣкой способенъ за работата, има ли мѣсто за него и, ако види, че е много способенъ, ще го назначи, но ако не е толкова способенъ, нѣма да го назначи. Затуй недѣйте прави едно нѣщо, което не е прието нито въ човѣщината. Само у варварскитѣ народи го има, но у цивилизованиитѣ държави това не може да се приеме. Това нѣщо ако направите, то ще каже, че ние се смѣтаме за държава варварска.

Д. Вълчевъ: Г-да народни прѣдставители! Взеях думата, за да дамъ мнѣнието си по този въпросъ, който се повдигна по чл. 3 отъ закона за чиновницитѣ. Въпросътъ бѣше за неизцѣрими болести, именно за туберкулозата и епилепсията. Азъ нѣма да оспорвамъ това, което каза г. Гешовъ, че туберкулозата е болестъ изцѣрима и че науката доказва отъ денъ на денъ изцѣримостта на тази болестъ; азъ ще кажа едно нѣщо, че фактътъ, дѣто едно лице се намира въ това положение, нѣма да му дава куражъ да пристѣпи сериозно къмъ гледане на работата си. Такова лице, като се угади че е болно, постоянно ще е вънъ отъ службата, постоянно ще иска отпускъ, а това ще врѣди на службата. Самиятъ началникъ не ще има нравствения куражъ да иска отъ него толкова усърдно да си гледа работата. Прѣдставѣте си положението на единъ боленъ въ първия или втория стадий на охтиката,

когато излиза по стълбата на учрѣдението и както е запхътиятъ пратятъ го да прави издирване. Да вземемъ единъ сѣдебенъ приставъ, който се намира постоянно въ движение, и ако има тази болестъ, той никога нѣма въ развалено врѣме прѣзъ годината да отиде добросѣвѣстно да изпълни своята служба, като знае, че докторътъ му е казалъ, че ще го поврѣди това врѣме, ако той отиде да изпълни длъжността си. Друго едно обстоятелство има, че такъвъ чиновникъ, слѣдъ като заболѣе и слѣдъ като стане негоденъ за служба и, не дай Боже, слѣдъ като почине отъ тая болестъ, неговото сѣмейство ще прибѣгне да иска инвалидна пенсия и тогазъ се поражда въпросътъ, че той е заболѣлъ при изпълнение на служебнитѣ си обязанности. Противното не може да се докаже и съ самия законъ. Ако приемете, че съ такава болестъ може да служи единъ чиновникъ на държавата, вие нѣмате основания да откажете да дадете инвалидна пенсия. Казва ни се, че въ една добръ уредена държава допускатъ се такива чиновници. Хората иматъ наредени заведения, санаториуми, въ които тѣ могатъ да се изцѣрятъ. Бога ради, у насъ има ли такава нѣщо? У насъ най-заможнитѣ хора не могатъ да намѣрятъ прибѣжище, дѣто да се цѣрятъ, а бѣгатъ по Европа; нѣкъ у насъ този, който иска служба, ще бѣде незаможно лице, отъ втора или послѣдна рѣка гражданинъ, който ще иска да се прѣпитава отъ службата. Като ще оставимъ недостатъчнитѣ срѣдства, които има, като ще оставимъ, че ще бѣде фамилиаренъ и че само съ платата, която ще получава, едва ще може да прѣпитава сѣмейството, питамъ ви: какъ ще отиде надалече и да изживява такива грамадни суми за да се цѣри?

Вънъ отъ това, каза се за епилепсията, че има епилепсия, която не врѣди и не се забѣлѣзва. За такава и дума не може да става, защото, ако не е извѣстна на началството, на министерството, или на правителството, на тия, които даватъ служба, нѣма да го отблѣснатъ отъ държавна служба; но ние говоримъ за онѣзи епилепсии, които, разбира се, иматъ своето влияние върху службата, които иматъ своето проявление, тѣй да се каже, при службата. Какво би било положението на единъ съдия, когато ще съди едно лице или когато ще произнася вердикта или резолюцията, ако се намѣри въ такава положение, пада на стола и обществото го гледа? Обществото ще изгуби вѣра, че той може да бѣде сериозенъ човѣкъ, че може да има здравъ разсѣдѣкъ и че, най-послѣ, може да бѣде годенъ за служба. Това може да се каже и за всѣки другъ административенъ чиновникъ, когато ще е командированъ по сериозна работа, напр. единъ окръженъ управителъ или околийски началникъ, когато ще отива да разправя споръ между двѣ села: събрани цѣли тѣли отъ населението и той въ това врѣме пада, изгубва съзнание и намира се въ такава особено положение.

Та, ми се струва, нѣма защо да фаворизираме тѣзи болести съ допускането въ закона, че такива

лица, които страдатъ отъ тѣхъ, могатъ да се приематъ на служба. Ето защо азъ мисля, че трѣбва да си останатъ бѣлѣжкитѣ, които сѣ турени въ закона, защото тѣзи, които страдатъ, както отъ притѣжливни болести, за които нѣма защо да говоря, тѣй като повечето сѣ съгласни, че тѣзи болести трѣбва да изличаватъ правото на чиновничество, по специално за тия двѣ болести, за туберкулозата или както ние я наричаме охтика, така сѣщо и за епилепсията, да оставимъ като причини, които не даватъ право на тия, които по нещастие ги иматъ, да получаватъ държавна служба. }

С. С. Вобчевъ: Г-да прѣдставители! Азъ изказахъ моето мнѣние по въпроса, могатъ ли да бѣдатъ чиновници лица, които сѣ извършили прѣстѣпление по пунктъ д, изказахъ туй мое мнѣние по единъ положителенъ начинъ. Азъ си оставамъ на мнѣние, че при тия социални условия, при тия економически условия, въ които живѣемъ ние, въ такъвъ прѣходенъ и бурливъ периодъ на нашия животъ да бѣдемъ колкото се може повече строги къмъ нашитѣ чиновници, ако искаме да ги направимъ възможности добросѣвѣстни, ако искаме да ги направимъ цѣлогодѣ примѣрни и точни изпълнители на своитѣ обязанности. Г-нъ Шичковъ ви разви по единъ, споредъ мене, много добъръ начинъ, какъ гледа българскиятъ народъ върху онѣзи чиновници, които сѣ виновни въ фалшификация, въ развратъ, въ лъжливо заклеване, въ злоупотребление на довѣрие, въ мошенничество, въ кражба и въ разни други прѣстѣпления, които опозоряватъ човѣка веднажъ завинаги. Истина е, г-да прѣдставители, че, прѣдъ видъ на това врѣменно положение, ние би трѣбвало да вземемъ такъвизъ мѣрки, каквито прѣдвизда самиятъ законосъставителъ. Още веднажъ ви казвамъ, че и този, който е съставилъ закона, е прѣдвидѣлъ, че лица, които сѣ извършили такива прѣстѣпления, не могатъ да бѣдатъ по никой начинъ чиновници. Обаче, азъ отивамъ по-нататѣкъ и казвамъ, че ако би потрѣбвало даже да приемемъ туй мнѣние, което ни се изказа отъ хуманна или отъ социално-хуманна точка зрѣние отъ г. Радева, а сѣщо така отъ г. Людсканова отъ гледището на закона, тогазъ подобно нѣщо трѣбва да се направи изрично съ закона; имайте прѣдъ видъ, че нѣма да сте го направили, ако се задоволите съ начина, който посочи както г. Радевъ, тѣй сѣщо и г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи; нѣма да сте го направили, защото едвали ще се дава реабилитация на лица, които по специалния този случай на пунктъ д не могатъ да бѣдатъ чиновници. И да ви обади защо. Въ чл. 30 на нашия наказателенъ законъ прѣдвизда се допълнително наказание чрѣзъ лишние на права политически и граждански и единъ съдъ може по свое усмотрѣние да наложи тия допълнителни наказания. Ама то не ще каже, че винаги въ случаитѣ, които сѣ прѣдвидени наредъ: развратъ, кражба, фалшификация и т. н.,

сждътъ ще липи отъ нѣкаква служба или граждански и политически права. Никакъ не. Нѣщо повече азъ да ви обады, когато е дума за чл. 445 отъ наказателния законъ. Той казва, че въ случаи на разни злоупотрѣбления на довѣрие, на подкупъ и т. н. сждътъ не наказва съ лишение отъ заемане държавна или обществена служба, а може да ги накаже допълнително по чл. 30, пунктъ 3 и 4, т. е. да бждатъ избиратели и избираеми или да бждатъ членове на роднински съвѣтъ. Ще каже, че единъ сждъ нѣма да ги накаже съ лишение отъ служба. Чиновникъ, който е осжденъ за подкупъ, наказватъ на извѣстно число години затворъ и лишаватъ отъ правото да бжде избирателъ и избираемъ и да бжде членъ на роднински съвѣтъ. Обаче нашиятъ законъ за чиновниците постановява едно специално лишение отъ права. Пита се сега: ако попадне нѣкой на такъвъ случай по тѣзи категории, какво може и какво трѣбва да стане? Г-нъ Радевъ каза, че достатъчно било съгласно чл. 88 отъ наказателния законъ да се отнесе до сжда и да иска възстановяване на правата си. Ами какво казва чл. 88? „Всѣкой осжденъ за прѣстѣпление съ лишение отъ граждански права и който е прѣтърпѣлъ наказанието си“ и пр. — Ами че той не е лишенъ, никой не го е лишилъ отъ граждански права *ipso facto*, само че е осжденъ за подкупъ, само затуй не може да бжде чиновникъ. Ами че отъ права кой го е лишилъ? Имаме случай такъвъ въ комисията по Министерството на Правосъдието. Г-нъ Радевъ знае това, когато бѣхме въ комисията на Правосъдието. Човѣкъ по силата на закона по едно извършено прѣстѣпление не може да бжде чиновникъ или адвокатъ. Ние го провождаме да иска реабилитация и той отива въ сжда, но тамъ какво му казватъ? Вие искате реабилитация, ама вие нѣма какво да я искате, защото вие не сте лишенъ отъ права. И му оставятъ искането безъ послѣдствие. Отива въ апелацията, разбира се и тамъ му оставятъ заявлението безъ послѣдствие; отива въ Касацiонния сждъ и тамъ същото. Какво ще направи?

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Азъ Ви посочихъ опрѣдѣлението на Касацiонния сждъ отъ общо събрание, дѣто се казва, че правото за реабилитация го заличава: не може за едни да има реабилитация, а за други да нѣма.

С. С. Вобчевъ: Чл. 97 е изриченъ. Той казва: „Възстановлението заличава осждането и отмѣнява за въ бждѣще всички лишения отъ права, които сж били слѣдствие на това осждане“. Но сждътъ не се произнася.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: По кой законъ?

С. С. Вобчевъ: Въ присждата.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: На основание на този законъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Моля ви се, г-да, личнитѣ разприви оставѣте настрана.

С. С. Вобчевъ: Ето защо, г-да народни прѣдставители, още веднажъ казвамъ, че ако искате да бждатъ реабилитирани и слѣдователно, да могатъ да ставатъ чиновници слѣдъ реабилитацията, допуснѣте да се иска специално тя, прѣдвидѣте го въ закона изрично; защото инакъ ще направимъ погрѣшка, инакъ, като нѣма да бждатъ възстановявани въ правата си, и нѣма да бждатъ назначавани.

Министъръ А. Людскановъ: Г-да народни прѣдставители! Подиръ хубавитѣ пояснения и прѣ-красната рѣчь на моя другаръ г. Радевъ, мене ме очудва мнѣнието на моя добъръ приятелъ г. Шипковъ и поддържанъ отъ добрия юристъ г. Вобчевъ. Да се твърди тукъ, въ Народното Събрание, даже и отъ нѣкои г. г. народни прѣдставители да се твърди, че българскиятъ народъ гледа на нѣкой, който случайно е направилъ прѣстѣпление . . .

Г. Теодоровъ: Случайно не става.

Министъръ А. Людскановъ: . . . да гледа съ такива очи, както се прѣдставлява тукъ — това не е вѣрно: и ние живѣемъ между този народъ.

Л. Дуковъ: Вѣрно е!

Н. Шивачевъ: Съвършено вѣрно!

Министъръ А. Людскановъ: Това не е и по характера на славянскитѣ народи. Вие знаете, че въ Русия простиятъ народъ гледа на прѣстѣплението като на нещастие. Нѣщо повече: има цѣла школа, на Достоевски и Толстой, която гледа на прѣстѣплението като на падналъ въ злощастие човѣкъ, като на нещастникъ, а не като на прѣстѣпникъ, както вие може да мислите. Даже по-далече ще отида. Новата теория на углавното право не признава прѣстѣплението тѣй, както може да го признаваме ние. Човѣкъ може да се намѣри въ такива социални условия и да направи едно прѣгрѣшение, което по углавнитѣ закони казваме, че е прѣстѣпление. Вие знаете, че въ Франция има едно течение и неговъ прѣдставителъ е прѣдседателътъ Magnaud, който оправдава всѣкидневно подобни прѣстѣпления, за които вие говорите. Аво нѣкой направи една малка кражба и даже по-малка, отколкото се прѣдвижда, да искате да му отнемете правата, които му сж присжци като членъ на това общество, да му отнемете възможността за поправка! Затуй азъ поддържамъ напълно реабилитацията, защото тя е по нашиятъ прави. И ние живѣемъ въ обществото и затова не можемъ да възприемемъ възгледитѣ на г. Шипкова, изведнажъ, единъ човѣкъ падналъ, прѣзъ всичкия си животъ да бжде туренъ вънъ отъ обществото. Този възгледъ е такъвъ, който не може да се поддържа и не може да се приеме.

Онзи денъ имахъ честта да си изкажа мнѣнието по реабилитацията и сега я поддържамъ напълно подиръ рѣчта на мой другаръ г. Радевъ. Г-нъ Бобчевъ авансира тукъ единъ случай. Възможно е. Г-нъ Радевъ ви каза какъ Касацията гледа на този въпросъ. Ние тукъ съ специаленъ законъ отнемаме извѣстно право на българския гражданинъ — правото да бжде чиновникъ. Той отива по сѣдилища и, ако е отъ категорията, въ която нѣма реабилитация въ присѣдата, възстановява му се правото. Имаше случаи, дѣто по силата на стария турски наказателенъ законъ, адвокатитѣ като се наказваха за прѣстѣпления по адвокатското звание, не имъ се отнемаха правата да бждатъ такива. По новия наказателенъ законъ тия имъ се отнемаха, но сѣдѣтъ имъ възстанови правата, макаръ и съ присѣдата по стария наказателенъ законъ и да не имъ сѣ били отнети. Ето защо, подиръ постоянната практика на Касационния сѣдъ, за който говори г. Радевъ, който е доста добръ версиранъ по тѣзи въпроси, мѣстъ ми се струва, че тукъ въпросъ не може повече да става. И така, нѣма нужда отъ особено постановление въ закона. Ние отнемаме тѣзи права съ този специаленъ законъ, а пъкъ съ общия угавенъ законъ ги възстановяваме подиръ извѣстенъ срокъ. Така щото, върху реабилитацията нѣма да говоря повече по поводъ на туй, което е говорено, понеже това е достатъчно за всички управляющи, които за въ бждѣще ще иматъ право да назначаватъ или да не назначаватъ извѣстни чиновници. Ако нѣкой е билъ отбѣснатъ затова, за щото той е билъ осѣденъ, той има право да прѣдстави своето удостовѣрение отъ сѣда и да иска да бжде назначенъ.

Г-нъ Гешовъ ми възрази и азъ, макаръ че не можамъ да се убѣдя отъ неговото възражение, обаче, за да направимъ единъ компромисъ, ще приема да се махне думата „неизлѣчима“, което днесъ въ комисията приехме. И ето защо. Ние въ този законъ не можемъ да изброяваме прилѣпчивитѣ болести, защото ние тукъ влизаме въ единъ теренъ много малчентъ: нѣма нищо по-малко въ медицината, отколкото това, когато дойдешъ да опрѣдѣляшъ тия понятия. Та, ако ние влѣземъ да обясняваме въ закона, кои прилѣпчиви болести ще прѣчатъ за приемането на служба, това ще бжде много непрактично. Когато изработимъ единъ законъ за народното здраве, тамъ ще ги изброимъ, двѣ ли, три ли, повече ли ще бждатъ.

И. Гешовъ: Съвсѣмъ за друга цѣль се изброяватъ тамъ, г-нъ министре!

Министъръ А. Людскановъ: Моля Ви се, сѣ едно е. Науката върви напредъ: днесъ която болестъ се счита прилѣпчива, утрѣ може да се не счита за прилѣпчива, и обратно, днесъ която се счита неприлѣпчива, утрѣ може да се счита прилѣпчива. Ние като туряме въ проекта, както е първоначално, че който страда отъ прилѣпчива

болестъ, не може да бжде на служба, исваме да кажемъ, че като се излѣчува, тогазъ нека да поиска служба. Така щото, азъ имамъ прѣдъ видъ и туй съображение. Г-нъ Даминъ Вълчевъ въ малко думи каза, но тѣзи думи иматъ голѣмо значение. Азъ отъ своята адвокатска практика знамъ, че сѣдилищата често даватъ пенсии на хора, които сѣ постигнали болни на служба, но като не констатирана тогава болестта, послѣ като заболѣтъ, претендиратъ че сѣ придобили впоследствие болестта си при изпълнение на служебнитѣ си обязанности и имъ се дава пенсия като на заболѣли на служба; и въ повечето случаи сѣдилищата сѣ давали пенсии на хора, които по всѣка вѣрооятност сѣ били болни, когато сѣ постигнали на служба. Ако оставимъ началникитѣ да сѣди, доколко кандидатътъ е епилептикъ, доколко е прилѣпчива болестта, въ кой стадиумъ е и пр., ние отваряме портитѣ на голѣми злоупотрѣбления. Възможно е тогава да постигнатъ хора болни на служба и послѣ да станатъ инвалиди и да искатъ инвалидна пенсия и съ това ставатъ тежестъ на държавата.

Ето защо азъ приемамъ само бѣлѣжката, направена отъ г. Бурмова, не като докладчикъ, а като депутатъ, и приемамъ да се изхвърли думата „неизлѣчима“ и да остане само „прилѣпчива болестъ“.

Другитѣ бѣлѣжки, направени тукъ, сѣ доста добри редактирани въ сегашната редакция, която днесъ дискутираме. За голѣмо съжаление, г. Бобчевъ не бѣше тамъ. Ако бѣше, щѣше да възприеме, може би, онѣзи бѣлѣжки, които дискутираме.

Ето защо, като взехъ думата, азъ ви моля да гласувате и приемете члена тѣй, както е прѣредиктиранъ отъ г. докладчика на комисията, като се изхвърли само думата „неизлѣчима“.

Прѣседателствующъ А. Франгя: По чл. 3 има направени 5 прѣдложения: четиритѣ сѣ направени отъ разни прѣдставители, а петото е съгласно съ бѣлѣжката отъ г. министра. Г-нъ министърътъ приема чл. 3, както комисията го е приела, само съ изхвърляне на думата „неизлѣчима“.

Г-нъ Такевъ прѣдлага слѣдующето: „Въ алинея а отъ чл. 3 да се добави: да знае да чете, пише и говори свободно български езикъ.“ Които приематъ прѣдложението на г. Такева, както азъ го докладвахъ, да си вдигнатъ рѣката. (Менпешество.) Народното Събрание не приема. (Оспорване.) Моля ви се, ако има съмнѣнии, ще го гласуваме втори пътъ.

М. Такевъ: Какъвъ чиновникъ може да бжде тогава?

К. Досевъ: Да се гласува пакъ!

Прѣседателствующъ А. Франгя: Моля, понеже заявявате съмнѣние, ще се гласува още веднажъ.

М. Такевъ: Г-нъ прѣседателю! Азъ Ви моля да го прочетете, защото не чува хората.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Такевъ прѣдлага: (Чете.) „Въ алинея а отъ чл. 3 да се добави: да знае да чете, пише и говори свободно български езикъ.“ Ония, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

М. Такевъ: Значи, и безграмотни могатъ да бждатъ чиновници.

Прѣседателствующъ А. Франгя: По чл. 3 г. Мирски желае да се добави слѣдующата забѣлжка: „За служащи при дипломатическитѣ и търговски агентства може да се назначаватъ и лица, които не сж грамотни на български.“

К. Мирски: То падна вече.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Вие поддържате ли го, г-нъ Мирски?

К. Мирски: Нѣма нужда да се гласува.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Константиновъ прѣдлага слѣдующето: „По чл. 3, буква д, да се заличатъ думитѣ: „на затворъ“, „държавенъ“ и „държавни и общински.“ Които приематъ тази поправка, направена отъ г. Константинова, да си вдигнатъ ржката. (Нѣколцина вдигатъ.) Народното Събрание не приема.

Има друго едно прѣдложение, направено отъ г. Мирски, къмъ чл. 3 да се добави още една забѣлжка. Той желае тази забѣлжка втора да гласи слѣдующето: „За дипломатически и търговски агенти, за тѣхни секретари и за окръжни управители се назначаватъ ония, които правителството намира за полезни лица, безъ да се гледа какво образование иматъ тѣ. Наредбитѣ на настоящия законъ, касателно уволнението на чиновницитѣ, не се отнасятъ до изложенитѣ въ тая забѣлжка длъжностни лица.“

Въ сжщото прѣдложение има и за измѣнението на чл. 3, пунктъ б, но азъ най-напрѣдъ ще гласувамъ тази забѣлжка и послѣ другата частъ. Които приематъ забѣлжката, както азъ я докладвахъ, направена отъ г. Мирски, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

Втората частъ отъ прѣдложението на г. Мирски гласи: „На чл. 3 пунктъ б да се измѣни тѣй: да е навършилъ 21-годишна възраст и, ако е лице отъ мъжки полъ, да е изслужилъ военната си тежба или пъкъ да е освободенъ отъ нея споредъ закона; а въ пунктъ ж да се добавятъ слѣдъ двоеточие думитѣ: да знае да говори, чете и пише български, да има изискуемото се образование и да е издържалъ надлежния изпитъ.“

К. Мирски: Нѣма нужда, г-нъ прѣседателю, да се гласува. Г-нъ министърътъ не се съгласи въ комисията никакъ, защото казва, че се подразбира.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Значи, Вие не настоявате.

К. Мирски: Не настоявамъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Добръ г. Мирски не настоява.

Г-нъ Шипковъ прави едно прѣдложение. Азъ настоява, ще го прочета.

Т. Шипковъ: Настоявамъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Шипковъ прѣдлага своето прѣдложение както слѣдва: „Прѣдлагамъ да се прибавятъ накрая на пунктъ д отъ чл. 3 слѣдующитѣ думи: „макаръ че осжде- ниятъ за кое да е отъ тѣзи прѣстѣпления и да е билъ реабилитиранъ съобразно наказателния законъ“. Които приематъ туй прѣдложение тѣй, както азъ го докладвахъ, направено отъ г. Шипкова, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

Полагамъ на гласуване чл. 3, както се докладва отъ г. докладчика, съ забѣлжката направена отъ него и приета отъ г. министра, т. е. да се заличи думата „неизлѣчима“, (Министъръ А. Людскановъ: И съ „отложенъ“) и съ „отложенъ“. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ този членъ тѣй, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Часътъ е вече 7 $\frac{1}{2}$.

И. Воденчаровъ: Да се вдигне засѣданието.

М. Такевъ: По дневния редъ искамъ думата.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Моля Ви се! Ако вземате думата, нѣма да се свърши.

Азъ направихъ едно малко опущение. Бѣха сложени на масата на прѣседателството двѣ запитвания много важни, които запитвачътъ желае непрѣмѣнно да се прочетатъ. Азъ моля г. г. народнитѣ прѣдставители да бждатъ снисходителни да се прочетатъ.

Г-нъ секретарътъ ще ги прочете.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете.)

„Запитване

къмъ г. Министъръ-Прѣседателя и Министъръ на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията.

На основание чл. 109 отъ конституцията, права слѣдующето запитване:

Научавамъ се, че прѣзъ декемврий на 1900 г. бившиятъ Министъръ-Прѣседателъ и Министъръ на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията, г. Тодоръ Иванчовъ, е изтеглилъ чрѣзъ държавния контролоръ при Българската Народна Банка една сума отъ 27.500 л. зл. за „непрѣдвидени

разходи“ отъ 1899 г. на Българското търговското агентство въ Солунъ. Между тѣмъ се оказва, че подобна сума не е била изразходвана отъ реченото агентство, нито пъкъ му е изпратена по принадлежностъ, нито пъкъ се намира въ касата на министерството; освѣнъ това, и платежната заповѣдъ не е още оправдана прѣдъ Върховната Сметна Палата и счетоводството не е издѣлжено къмъ казната.

Затова моля да ми се отговори:

1) Защо въ края на 1900 г. е изтеглена сума за разходи, направени прѣзъ 1899 г., когато бюджетътъ се е ликвидиралъ още на 15 юлий 1900 г.;

2) Защо държавниятъ контролоръ при Банката, при отпуцането на сумата, не е изискалъ да се приложатъ оправдателнитѣ документи, тъй като за минали години пари въ авансъ не се отпуцатъ;

3) Защо Върховната Сметна Палата не е още разкрила тая нередовностъ, и

4) Най-главното, за какво е изразходвана тая сума и кой е отговоренъ за нея.

София, 3 мартъ 1903 г.

Съ почитание: Еленски народенъ прѣдставителъ:
Ю. Теодоровъ.“

Второто запитване къмъ г. Министъръ-Прѣседателя и Министъръ на Външнитѣ Работи. (Чете.)

„Запитване

къмъ г. Министъръ-Прѣседателя и Министъръ на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията.

На основание чл. 109 отъ конституцията, имамъ честъ да Ви отирава слѣдующето запитване.

Научавамъ се, че бившиятъ Министъръ-Прѣседателъ и Министъръ на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията, Тодоръ Иванчовъ, прѣзъ октомврий на 1900 г. е взелъ въ заемъ отъ централното управление на земеделѣлческитѣ каси една сума отъ 114.000 л. зл., безъ да се знае за каква цѣль е била употребена тая сума, нито пъкъ се намира на лице въ касата на министерството, и счетоводството остава неиздѣлжено къмъ централното управление на земеделѣлческитѣ каси съ тая сума, както и съ слѣдующитѣ се по 8% лихви, отъ деня на изтегляването и доднесъ, която сума, заедно съ лихвитѣ, възлиза на 141.500 л. зл.

Затова моля да ми се отговори:

1) На какво основание е била отпузната тая сума;

2) За какво е употребена тая сума и кой е отговоренъ за нея;

3) Какви мѣрки мисли да вземе г. министърътъ за изплащането и възвръщането ѝ въ земеделѣлческитѣ каси, и

4) Кой ще заплати лихвитѣ, които възлизатъ на 26.500 л. зл. досега.

София, 3 мартъ 1903 г.

Съ почитание: Еленски народенъ прѣдставителъ:
Ю. Теодоровъ.“

Прѣседателствующъ А. Франгя: Съгласно чл. 62 отъ правилника, запитванията ще се изпратятъ на надлежния министъръ, който ще отговори въ опрѣдѣленото врѣме.

Ю. Теодоровъ: Моля Ви, г-нѣ прѣседателю, искамъ спѣшностъ за тия интерпелации. (Отъ дѣсницата: Прието, прието!)

Прѣседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване спѣшността по запитванията на г. Юрдана Теодоровъ.

Министъръ А. Людскановъ: Какво се разбира подъ думата „спѣшностъ“, утрѣ ли да се гледатъ или въ четвъртъкъ? (Гласове: Утрѣ.)

Министъръ М. Сарафовъ: Моля, г-нѣ Теодоровъ, какво разбирате подъ думата „спѣшностъ“? Ако е за идущия четвъртъкъ, тогава нѣмамъ нищо, но ако искате утрѣ да се постави на дневенъ редъ, азъ Ви заявявамъ, че не съмъ въ положение да отговоря.

Ю. Теодоровъ: Е добръ, нека бжде въ четвъртъкъ на пръвъ дневенъ редъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ запитванията на г. Юрдана Теодоровъ да бждатъ на пръвъ дневенъ редъ въ четвъртъкъ, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Г-нѣ Драганъ Цанковъ има думата.

Д. Цанковъ: Искамъ да се турне утрѣ на дневенъ редъ на първо мѣсто моето прѣдложение за учителитѣ. (Гласове: Прието!)

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ моля народното прѣдставителство да се съгласи да туримъ на дневенъ редъ по-напрѣдъ законитѣ, а послѣ — прѣдложенията.

Д. Цанковъ: Кои закони?

Н. Шивачевъ: И прѣдложението на Дѣда Цанковъ е законъ за училищата.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нѣ Министърътъ на Финанситѣ ще каже, кои закони и прѣдложения иска да се турятъ по-напрѣдъ на дневенъ редъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ искамъ да се поставятъ на дневенъ редъ утрѣ, най-напрѣдъ, законопроектътъ за унищожение на старитѣ книжа и документи на Върховната Сметна Палата — той е на второ четене; законопроектътъ за отмѣнение на закона за митото на суровитѣ кожи, тъй сжщо на второ четене; послѣ, законопроектътъ за чиновницитѣ, който днесъ се продължи; концесията съ параходното дружество „Фрейсине“ на първо

четене; законопроектът за българското подданство на второ четене и послѣ другитѣ прѣдложения.

Д. Цанковъ: Законътъ за чиновницѣтъ е единъ законъ, който може да се продължи нѣколко дена; тъй щото, то не може. Турнитѣ нѣкои закони, които може да се свършатъ скоро.

Министъръ М. Сарафовъ: Тѣ сж закони, които може да се свършатъ утрѣ.

Д. Цанковъ: Ама законътъ за чиновницѣтъ не може да се свърши утрѣ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: На дневенъ редъ ще имаме на второ четене законопроектитѣ: за унищожение на старитѣ документи и книжа, провѣрени отъ Върховната Сметна Палата; за отмѣненето на закона за митото на суровитѣ кожи отъ едъръ рогатъ добитѣкъ; закона за българското подданство; разглеждане прѣдложението за одобрение договора, сключенъ между Министерството на Обществениѣтъ Сгради и морското паракходно дружество „Фрейсине и С-ие“.

М. Такевъ: Азъ искамъ думата по дневния редъ.

Д. Цанковъ: Ами моето прѣдложение еждѣ го туряте?

Д. Петковъ: На пръвъ дневенъ редъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Драганъ Цанковъ! Камарата е господарка да нареди дневния редъ както желае. (Нѣкои прѣдставители: Дайте го на гласуване.)

Д. Цанковъ: Я кажете, какъ нареждате дневния редъ?

Прѣседателствующъ А. Франгя: На второ четене законопроектътъ за унищожение старитѣ документи и книжа, провѣрени отъ Върховната Сметна Палата. (Д. Цанковъ: Добрѣ.) Второ, законопроектътъ за отмѣнение закона за митото на суровитѣ кожи отъ едъръ рогатъ добитѣкъ; на второ четене закона за подданството.

Д. Цанковъ: Моля Ви се! Азъ искамъ да бжде на трето мѣсто моето прѣдложение, подирѣ закона за отмѣнение закона за митото на суровитѣ кожи. Питайте Народното Събрание.

Министъръ М. Сарафовъ: Първитѣ два закона сж много малки и нѣма да заематъ много врѣме.

Д. Христовъ: Законопроектътъ за чиновницѣтъ да не се прѣкъсва.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Подирѣ закона за подданството.

Д. Цанковъ: Не, не!

М. Такевъ: Ама какъвъ е тоя пазарлъкъ!

Прѣседателствующъ А. Франгя: Прѣдложението на г. Цанкова ще бжде на трето мѣсто на дневния редъ, подирѣ законопроекта за митото на суровитѣ кожи. Които приематъ така да бжде дневния редъ, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Д. Христовъ: Ама тъй не се кара работата! Азъ искамъ да говоря по този въпросъ. Закона за чиновницѣтъ разгледахме въ двѣ засѣдания, въ които сме прокарали три члена и се захвърля настрана.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Моля, г-нъ Христовъ!

Г-нъ Такевъ има думата.

Д. Христовъ: Заявявамъ съмнѣние въ гласуването, относително поставянето на дневенъ редъ прѣдложението на г. Цанкова. (Глъчка. — Гласове: То се свърши!)

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Такевъ има думата.

А. Страшимировъ: Да се гласува.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Кое?

А. Страшимировъ: Туй, което гласувахме по-рано.

Прѣседателствующъ А. Франгя: То се прие. (Гласове: Съ меншество.) Моля ви се, г-да, ще вдигна засѣданието тогава.

Г-нъ Такевъ има думата.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Вие помните, че азъ одевѣ казахъ, че има едно прѣдложение, на което е гласувана спѣшность, а именно за пенсията на сирачетата на покойния Каравеловъ. Азъ ви моля да турнете това прѣдложение утрѣ на пръвъ дневенъ редъ, защото и самиятъ г. Министъръ на Финанситѣ е тукъ и казва, че той нѣмалъ нищо противъ това. И понеже е гласувана тая спѣшность прѣди единъ мѣсець, азъ ви моля да се подчините на правилника и да турите на дневенъ редъ тоя въпросъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ министъръ Радевъ, който прѣдставлява правителството, има ли да каже нѣщо — да се тури ли на дневенъ редъ прѣдложението за пенсията на г-жа Каравелова?

М. Такевъ: Г-нъ Министърътъ на Финанситѣ е тукъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ това. Да се тури на дневенъ редъ по-нататѣкъ.

Д. Цанковъ: Четвърто то трѣбва да бѣде.

М. Такевъ: По това прѣдложение има гласувана спѣшностъ и, по правилника, то прѣрежда и затова прѣдлагамъ да се тури на пръвъ дневенъ редъ.

И. Воденчаровъ: Не е гласувана спѣшностъ.

М. Такевъ: Гласувана е! Искате ли дневниците да взема?

И. Воденчаровъ: Не е вѣрно!

М. Такевъ: И Вие настоявате? Срамота е това, което става! (Глъчка.)

Прѣседателствующъ А. Франгя: Моля ви се, г-да! Спѣшностъ е гласувана, г-да, и вие я гласувахте!

М. Такевъ: Тѣй. Чухте ли, г-нѣ Воденчаровъ?

И. Воденчаровъ: Азъ не съмъ чулъ.

Д. Христовъ: Тогова да го поставимъ на първо мѣсто въ дневния редъ, бе джанъмъ, и да се свърши работата.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ ви моля, прѣдложението на г. Цанкова да се тури слѣдъ закона за чиновниците. Ние не можемъ този законъ да го прѣкъсваме. (Отъ дѣсницата: Да.)

Д. Цанковъ: Азъ протестирамъ противъ това! То се гласува и свърши се вече. (Отъ лѣвицата: То се свърши.)

Прѣседателствующъ А. Франгя: Какво има да каже г. Министърътъ на Финансите по прѣдложението на г. Такева?

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ съмъ съгласенъ да се тури слѣдъ тѣзи тритѣ, които гласувахме.

М. Такевъ и Н. Мушановъ: Има гласувана спѣшностъ!

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ, г-да, не зная какво е гласувано.

М. Такевъ: Но ние знаемъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Понеже се е опрѣдѣлило, азъ съмъ съгласенъ да се тури слѣдъ това веднага.

М. Такевъ: Ама има гласувана спѣшностъ!

Д. Христовъ: Съгласѣте се, г-нѣ министри, да се тури на първо мѣсто отъ дневния редъ, понеже нѣма да отнеме много врѣме. (Отъ лѣвицата: Двѣ минути.)

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ да се тури на първо мѣсто отъ дневния редъ прѣдложението за пенсията на г-жа Каравелова, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Д. Благоевъ: Г-да народни прѣдставители! Знаете, че още въ миналата извънредна сесия ние внесохме единъ законопроектъ за защита и покровителство на женския и дѣтския трудъ. Нѣколко пжти прѣдседателството ни обѣщава да го тури, именно, на първо четене, обаче и досега не е направило туй. Азъ мисля, че то е едно прѣдложение много важно и би трѣбвало отдавна да се тури на първо четене. И азъ мисля, че много по-важно е туй, отколкото прѣдложението на г. Драгана Цанковъ. (Гласове: А а а! Не е вѣрно!) Моли прѣдседателството да си изпълни обѣщанието, дадено въ тази редовна сесия прѣди коледната ваканция, когато ни се обѣща, че на първото засѣдание ще се тури въ първитѣ редове на дневния редъ, а ние виждаме, че постоянно се блѣска най-накрай и, както се вижда, никога нѣма да достигне да излѣзе тукъ на първо четене. Затова азъ моля, както прѣдседателството, така сжщо и г. г. народнитѣ прѣдставители да се съгласятъ да се тури на пръвъ дневенъ редъ и туй законодателно прѣдложение.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Истина е, че прѣдседателството обѣща, но нѣкои отъ нашитѣ другари отъ крайната лѣвица се сговориха да се тури по-нататѣкъ и затуй прѣдседателството не го тури. (Отъ крайната лѣвица: Не е вѣрно!) Но понеже искате, сега ще го туримъ на дневенъ редъ.

Г. Кирковъ: Не е вѣрно, г-нѣ прѣседателю! Азъ констатирамъ една неистина отъ Ваша страна! Никой не Ви е казвалъ това.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Азъ ще Ви кажа, кой ми каза.

Които приематъ прѣдложението на г. Благоева, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

А. Страшимировъ: Г-нѣ прѣседателю! Азъ протестирамъ, че досега, колчимъ се е изказвало недовѣрие въ едно гласуване, то се е повтаряло, а сега цѣлъ единъ часъ заявяваме недовѣрие въ гласуването на прѣдложението на Дѣда Цанковъ и Вие не ни слушате да провѣрите. Искамъ да се провѣри. (Гласове: То се свърши.) Не се е свършило.

К. Мирски: Въ единъ градъ на България, а може би и въ други градища, не ще дума по разпореждане на Финансовото Министерство, сж пуснати въ много голѣмъ размѣръ дребнитѣ монети

по една и две стотинки въ обращение. А тъй като не се взиматъ тия монети срещу данъкъ, много данъкоплатци, които имали на ржката си по стотина лева отъ тѣзи дребни монети, нѣмали възможностъ да си платятъ държавния данъкъ. Азъ питамъ г. министра: ще се разпорежи ли, щото въ такъвъ голѣмъ размѣръ да се не пускатъ въ обращение тѣзи пари?

Министъръ М. Сарафовъ: Моитѣ разпореждания сж въ най-малкъ размѣръ да се даватъ отъ ковчежничествата тѣзи пари.

К. Мирски: При сѣ това, по 50 и 100 л. давали отъ ковчежничествата на едно лице.

Министъръ М. Сарафовъ: Ако има такива случаи, да ми каже г. Мирски.

К. Мирски: Ще кажа на Васъ. Доволенъ съмъ отъ отговора.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Г-да народни прѣдставители! Прѣдседателството не желае да мисли нѣкоя, че ако се яви съмнѣние при едно гласуване, нѣма да го гласуваме, и ако има нѣкое сериозно оспорване...

Д. Цанковъ: Сериозно!

Д-ръ К. Милановъ: Много отъ депутатитѣ, които присжтствуваха, си излѣзоха. Но този въпросъ се свърши вече. Ще си играемъ ли съ дневния редъ?

А. Страшимировъ: Азъ най-сериозно и най-искрено заявявамъ, че се съмнѣвамъ. (Прѣрекание. Глътка.)

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Понеже не можете да се споразумѣете, вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 7 ч. и 30 м. вечерта.)

Прѣдседателъ: **Д. Цанковъ.**

Подпрѣдседатели: { **А. Франгя.**
 Д-ръ А. Ходжевъ.

Секретаръ: **П. Шоповъ.**

Началникъ на Стенографическото бюро: **Т. Гълъбовъ.**